

ไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมือง: อดีตและปัจจุบัน

โดย

ผศ.ดร.เกiergeing ไกร โชประการ   ผศ.ดร.วัชรพงษ์ วัฒนาภรณ์
ผศ.ดร.กิตติ วงศ์วิเชียร   รศ.ดร.วรพงษ์ สุริยจันทรากอง
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
พฤษภาคม 2543

ชื่อหนังสือ
ผู้เขียน

พิมพ์ครั้งแรก
จัดพิมพ์โดย

จัดจำหน่ายโดย

ราคา

พฤษภาคม 2543
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
539/2 ถนนเครื่องยนต์ฯ แขวงถนนเพชรบุรี
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 642-5186-9 โทรสาร 642-5190
ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
acula พาร์คเก็จวิภาวดี โทร. 255-4433 โทรสาร 255-4441
สยามแสควร์ โทร. 251-6141 โทรสาร 254-9495
e-mail: cubook@chula.ac.th
<http://www.cubook.com>

ข้อมูลทางบรรณานุกรม หอสมุดแห่งชาติ

เบริงไว โฆษณา

ไก่พื้นเมืองและไก่สูกผสมพื้นเมือง: อดีตและปัจจุบัน.—
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

88 หน้า.

1. ไก่—การเลี้ยง. I. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
II. ชื่อเรื่อง.

636.5

ISBN 974-8196-75-5

คำนำ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

การพัฒนาการเรียนไก่พื้นเมืองได้มีการดำเนินการอย่างจริงจังในระยะ 20 ปีที่ผ่านมาแล้ว โดยรัฐบาลได้บรรจุโครงการพัฒนาสัตว์ปีกสำหรับหมู่บ้าน ยากจนในชนบท ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525–2529) มีเป้าหมายเพื่อลดอัตราการตาย เพิ่มอัตราการเจริญเติบโตและอัตรา การไข่ของไก่พื้นเมือง โดยการใช้วัสดุป้องกันโรคระบาด แต่ปรากฏว่าเมื่อ เกษตรกรนำไปปฏิบัติ ก็ยังมีจุดที่น่าจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขอยู่

หนังสือ "ไก่พื้นเมืองและลูกผสมพื้นเมือง : อดีตและปัจจุบัน" เป็นผล งานวิจัยที่ สกว. ได้ให้การสนับสนุน ให้มีการรวบรวม วิเคราะห์ และสรุป ประเด็นสำคัญของงานวิจัยเกี่ยวกับไก่พื้นเมืองและลูกผสมที่มีในประเทศไทย ที่ครอบคลุมเนื้อหาต่างๆ ดังนี้ 1) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต ไก่พื้นเมืองและลูกผสม 2) การศึกษาลักษณะความเคลื่อนไหวของภาวะตลาด ไก่พื้นเมืองและลูกผสมของประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 10 ปี และ 3) การศึกษา ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเรียนไก่พื้นเมืองและลูกผสมใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สภาก. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือ "ไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมือง : อธิษฐานและปลูกชนิด" ที่ท่านถืออยู่นี้ จะช่วยให้ท่านได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไป

นายแพทย์ พานิช

(ศาสตราจารย์นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช)

ผู้อำนวยการ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
กระทรวงสาธารณสุข

เรียน ศาสตราจารย์นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช
ผู้อำนวยการ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
กระทรวงสาธารณสุข
กรุงเทพฯ ๑๐๐๐
ท่านได้รับหนังสือ "ไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมือง : อธิษฐานและปลูกชนิด" ที่ท่านถืออยู่นี้ ด้วยความยินดีอย่างยิ่ง ท่านได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไป ขอแสดงความนับถือ

สารบัญ

ค่าน้ำ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 วิธีการศึกษา	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 ไก่พื้นเมืองอีดิตติงปัจจุบัน	5
2.1 การพัฒนาการเลี้ยงไก่พันธุ์ต่างประเทศ	5
2.2 การพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	6
2.3 การพัฒนาการเลี้ยงไก่สูกผสมพื้นเมือง	8
บทที่ 3 ลักษณะและคุณสมบัติของไก่พื้นเมือง	11
3.1 การจำแนกไก่พื้นเมือง	11
3.2 พฤติกรรมและคุณสมบัติของไก่พื้นเมือง	13
3.3 ลักษณะและผลผลิตของไก่พื้นเมือง	14
บทที่ 4 ไก่พื้นเมืองกับวิถีชีวิตของเกษตรกร	17
4.1 ไก่พื้นเมืองในระบบการเกษตร	17
4.2 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร	20
บทที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไก่พื้นเมือง	27
5.1 พันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์	27
5.2 อาหารและการให้อาหาร	31
5.3 โรคและพยาธิ	36
5.4 การจัดการ	40

บทที่ 6 ตลาดไปริมน้ำ	45
6.1 อตีต	45
6.2 ปัจจุบัน	47
6.3 อนาคต	50
บทที่ 7 สรุปและเสนอแนะ	53
7.1 สรุป	53
7.2 เสนอแนะ	54
เอกสารอ้างอิง	59
ภาคผนวก	73

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ไก่พื้นเมืองเป็นสัตว์ที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน ตั้งแต่ในราชกาล ทั้งในวรรณคดี การละเล่นพื้นบ้านของประชาชนทั่วไป จนถึงระดับราชวงศ์ของไทย ประวัติศาสตร์ที่สำคัญซึ่งเกี่ยวกับไก่พื้นเมืองของประเทศไทยคือ วิรกรรมการชนไก่ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา (ประกอบ, 2519) ซึ่งได้แสดงเป็นภาพเขียนฝาผนัง "พระนเรศวรมหานไก" ที่วิหารวัดสุวรรณาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาจนถึงปัจจุบัน

ไก่พื้นเมืองเป็นแหล่งอาหารโปรดינทรี และสำคัญสำหรับเกษตรกร ในชนบทของประเทศไทยเป็นเวลาช้านานแล้ว จุดเด่นของไก่พื้นเมืองเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์อื่นๆ เช่น เป็ด สุกร โครและกระเบื้อง คือ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองมีการกระจายตัวอยู่ในวงกว้างทั่วประเทศ เกษตรกรรมสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งระบบการผลิต ก่อสร้างคือ ผลิตลูกไก่ได้เอง ใช้อาหารจากธรรมชาติ เป็นหลักในการเลี้ยง การลงทุนเป็นเงินสดต่ำ เป็นที่นิยมบริโภค สะทวาย คือการปรุงอาหารและหาก้มีปริมาณมากพอเกษตรกรก็สามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้อีกด้วย ไก่พื้นเมืองเป็นสินค้าเกษตรเพียงไม่กี่ชนิดที่ไม่มีปัญหาด้านตลาด เพราะผู้บริโภcmีความต้องการสูงเนื่องจากลักษณะดี ปริมาณไขมันต่ำและปลอดจากสารพิษตกค้าง

จากการประเมิน คาดว่าผลผลิตของไก่พื้นเมืองในปัจจุบันซึ่งมีมูลค่า ประมาณ 5.4–7.2 พันล้านบาทนั้น มีประสิทธิภาพเพียง 25–30 % ของตักษิภารพที่มีอยู่ ดังนั้นถ้าสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น ประโยชน์ส่วนใหญ่ก็จะเป็นของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง ซึ่งมีประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศ

ระยะ 20 ปีที่ผ่านมา มีนักวิจัยและนักพัฒนาได้ให้ความสนใจศึกษา เกี่ยวกับไก่พื้นเมืองอย่างจริงจังมากขึ้น แต่ก็ยังไม่ได้มีการรวบรวมผลงาน วิจัยให้เป็นหมวดหมู่ ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษารังนี้ขึ้น เพื่อใช้ข้อมูลที่ได้ ครอบคลุมหัวข้อ ของไก่พื้นเมือง คือ ทำไม้ต้องเป็นไก่พื้นเมือง ทำไม้ ต้องพัฒนา พัฒนาเพื่อใคร และพัฒนาอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของไก่พื้นเมือง และไก่ลูก ผสมพื้นเมืองสำหรับเกษตรกรในประเทศไทยต่อไปนี้คือ คุณสมบัติเชิง ระบบ คุณสมบัติเฉพาะของไก่พื้นเมือง อุปสงค์และอุปทาน

1.2.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับงานวิจัย และงานพัฒนาการเลี้ยง ไก่พื้นเมือง ในอนาคต

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ได้จากข้อมูลที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2518 จน ถึงปี พ.ศ. 2541 ซึ่งคาดว่ารวมได้ประมาณ 70–80 % ของข้อมูลทั้ง หมด

1.3.2 ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่ทำการศึกษาในภาคตะวันออก เสียงหนึ่ง ซึ่งมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมากกว่าภาคอื่นๆ

1.4 วิธีการศึกษา

1.4.1 ศึกษาข้อมูลที่มีการพิมพ์เผยแพร่ประกอบด้วย วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและบทความรวม 204 เรื่อง

1.4.2 รวบรวมข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักวิชาการ นักพัฒนา ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนเกณฑ์การที่มีประสบการณ์ด้าน ไก่พื้นเมือง

1.4.3 นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและสังเคราะห์ เพื่อสรุปประเด็นหลัก โดยนำเสนอเฉพาะข้อมูลที่ชัดเจน รวมทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่ง ต่างๆ (crosscheck) อีกด้วย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เพื่อกำหนดแนวทางในการวิจัยและหรือการพัฒนาไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมือง

1.5.2 เพื่อจะได้ทราบว่า มีองค์ความรู้อะไรบ้างในปัจจุบันที่สามารถนำไปใช้ และหรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับการเดี่ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร รายย่อยได้ และควรจะมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในส่วนไหน อย่างไร

บทที่ 2

ไก่พื้นเมือง อดีตถึงปัจจุบัน

การพัฒนาการเลี้ยงไก่ในประเทศไทย ดังเดอติดจนเก็บปัจจุบัน แบ่งเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ 1) ไก่พันธุ์ต่างประเทศ 2) ไก่พื้นเมือง และ 3) ไก่ลูกผสมพื้นเมือง สรุปสามารถลำดับได้ดังนี้ คือ

2.1 การพัฒนาการเลี้ยงไก่พันธุ์ต่างประเทศ

ดังเดอติดจนเก็บปัจจุบันรวมเป็นเวลาประมาณ 75 ปี สามารถแบ่งเป็น 2 ระยะด้วยกันคือ ก่อนและหลังส่งครรภ์โลกรั้งที่ 2

2.1.1 ก่อนส่งครรภ์โลกรั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2466 อาจถือได้ว่าเป็นการเปิดประดูของการพัฒนาการเลี้ยงไก่พันธุ์ต่างประเทศในประเทศไทย เป็นครั้งแรก โดยหมื่นเจ้าสิทธิพร กฤษดากร ได้นำไก่พันธุ์เลิกอร์นขาว (Single White Leghorn) เข้ามาเลี้ยงในประเทศไทยเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นหน่วยงานของรัฐได้นำไก่พันธุ์ต่างๆ จากต่างประเทศเข้ามาเลี้ยงทดสอบอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2483 กระทรวงเกษตรฯ ได้จัดให้มีการประกวดไก่ไข่ดอกขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อเป็นการเชิญชวนและกระตุ้นให้คนไทยรู้จักบริโภคไข่ไก่มากขึ้น เพราะในช่วงดังกล่าวคนไทยส่วนใหญ่นิยมบริโภคไข่เป็นมากกว่าไข่ไก่ เนื่องจากไข่ไก่และเนื้อไก่มีราคาแพงและยังไม่แพร่หลาย อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวได้หยุดชะงักไประยะหนึ่งเนื่องจากเกิดสิ่งแวดล้อมโลกรั้งที่ 2

2.2.2 หลังสิ้นครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2489 หลวงสุวรรณ-ราจกฤษกิจได้เริ่มต้นศึกษาและพัฒนาการเลี้ยงไก่พันธุ์ด่างประเทศไทยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยได้จัดตั้งฟาร์มทดลองขึ้นในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 2506 ภาคเอกชนได้นำเข้าพันธุ์ไก่ด่างประเทศไทยมาผลิตเชิงการค้าและมีการขยายตัวมากขึ้นจนเดิน道เป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญ ผลผลิตที่ได้นอกจากจะใช้บริโภคภายในประเทศไทยแล้ว ยังสามารถส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้ด้วย โดยในปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยส่งเนื้อไก่ไปจำหน่ายต่างประเทศเป็นครั้งแรกจำนวน 163 ตัน มูลค่าประมาณ 3.15 ล้านบาท ปริมาณการผลิตและส่งออกผลผลิตจากไก่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันประมาณว่าประเทศไทยเลี้ยงไก่เนื้อประมาณ 700 ล้านตัว และไก่ไข่ประมาณ 42 ล้านตัว นอกจากจะใช้บริโภคภายในประเทศไทยแล้วยังสามารถส่งออกผลผลิตจากการเลี้ยงไก่ในรูปของเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ต่างๆ รวม 176,000 ตันคิดเป็นมูลค่าประมาณ 12,900 ล้านบาท จัดเป็นอันดับท้าของประเทศไทยผู้ส่งออกสูงสุดรองจากสหราชอาณาจักรและเยอรมัน (Phitaya-Isarakul, 1998)

2.2 การพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของไทยได้เริ่มต้นเนื่องจากการอย่างเป็นรูปธรรมโดยนักวิชาการและนักพัฒนาจากภาครัฐและเอกชน ในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาเท่านั้นเอง โดยมีเป้าหมายหลัก 2 ประการด้วยกัน คือ เพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีน และเป็นรายได้เสริมสำหรับเกษตรกร รัฐบาลได้บรรจุโครงการพัฒนาสัตว์ปีกสำหรับหมู่บ้านยากจนในชนบทไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) หน่วยงานที่ค่อนข้างจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้แก่ กรมปศุสัตว์ซึ่งมีบทบาททั้งด้านงานวิจัยและงานพัฒนา นอกจากนี้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท เช่น กรมประชาสงเคราะห์ ส้านัก

งานเร่งรัดพัฒนาชนบทและองค์กรเอกชน ก็ได้นำรรจุการพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้ในโครงการย่อยของตนเอง รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัย และสถาบันเทคโนโลยีก็ได้ให้ความสนใจในการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับไก่พื้นเมืองเช่นกัน

ในปี พ.ศ. 2526 อาจกล่าวได้ว่าเป็นปีที่มีการระดมความคิดในการพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยสำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตำบลท่าพระ อ่าเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้จัดสมมิทนานาไก่พื้นเมืองขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งมีบุคลากรจากภาครัฐและเอกชนและเกษตรกรเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประมาณ 200 คน ต่อจากนั้นได้มีการประชุมสัมมนาในลักษณะเดียวกันอีกประมาณ 4–5 ครั้ง (ดูภาคผนวก) นอกจากการประชุมสัมมนาแล้ว การพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและกระจายตัวสู่วงกว้างมากขึ้น เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับไก่พื้นเมืองในรูปของการฝึกอบรมและหรือเผยแพร่ตามสื่อต่างๆ การประชาสัมพันธ์ในรูปการประกวดไก่พื้นเมือง ไก่ชน ตลอดจนจัดเด่นของคุณภาพชาขายไก่พื้นเมือง จนทำให้ไก่พื้นเมืองเป็นที่นิยมและตลาดมีความต้องการมากขึ้น เป็นที่น่าอินทีว่าในระยะหลังภาคเอกชนได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับไก่พื้นเมืองมากขึ้น โดยให้ความร่วมมือทั้งในแง่ของการเป็นผู้ร่วมและผู้สนับสนุนการประชุมสัมมนา ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยขึ้น เมื่อเดือนพฤษภาคม 2540

วัตถุประสงค์การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดัง

1) เพื่อเป็นอาหารในครอบครัว โดยรักภักนิชช์ไก่พื้นเมือง ไก่บ้าน หรือไก่ไทย และถ้ามีปริมาณมากพอ ก็สามารถนำไปขายได้เสริม คาดว่ามีปริมาณทั้งสิ้นปีละ 90–120 ล้านตัว คิดเป็นมูลค่าประมาณ 5.4–7.2 พันล้าน

นาท¹ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีปริมาณการเลี้ยงสูงสุดคือประมาณ 45 %, ภาคเหนือ 34 %, ภาคกลาง 12 %, และภาคใต้ 9 % ของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทั่วประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2539)

2) เพื่อความเพลิดเพลินหรือความสวยงาม เช่น ไก่แจ้

3) เพื่อเป็นเกมกีฬา เรียกว่าไก่ชน หรือไก่ตี

สำหรับปริมาณและมูลค่าของไก่แจ้และไก่ชนในปัจจุบัน ยังไม่มีข้อมูลที่แน่นอน หากมีข้อมูลในส่วนนี้ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

2.3 การพัฒนาการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง

ถึงแม้ว่าไก่พื้นเมืองจะมีลักษณะเด่นคือ ปรับตัวได้ดีในสภาพชนบท หากินเก่ง ทนทานต่อโรคระบาดที่สำคัญ และสามารถให้ผลผลิตได้ แม้ว่า การจัดการอยู่ในระดับต่ำ แต่มีข้อด้อยคือ เจริญเติบโตช้าและอัตราการไข้ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์แท้จากต่างประเทศ นักวิจัยจึงได้ศึกษาหารือที่จะเพิ่มผลผลิตให้พื้นเมือง โดยผสมข้ามกับไก่พันธุ์แท้ต่างๆ เช่น ไวต์โรสแลนด์เรด (Rhode Island Red, RIR) บาร์เพล็มชร็อก (Bared Plymouth Rock, BPR) เลิกออร์นขาว (Single White Leghorn, SWL) และ เชียงไฮ (Shang hai, SH) เป็นต้น โดยมีทั้งลูกผสม 2 สายเลือดและ 3 สายเลือด

ไก่ลูกผสมพื้นเมืองในปัจจุบันแบ่งตามลักษณะผู้เลี้ยงได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นเกษตรกรรายย่อยซึ่งได้รับการแนะนำส่งเสริมจากภาครัฐ

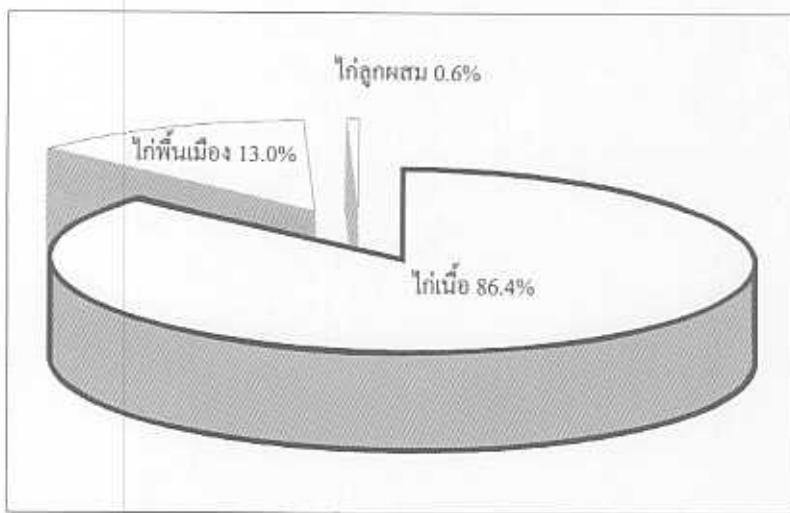
1) ประเมินจาก จำนวนครอบครัวทั้งประเทศไทย 12.56 ล้านครอบครัว, 60% อาศัยในชนบท, 80% ของครอบครัวในชนบทเลี้ยงไก่พื้นเมือง

– จำนวนไก่พื้นเมืองที่บริโภคหรือจำหน่าย 15-20 ตัว/ครอบครัว/ปี (แม้ไก่ 3 ตัว/ครอบครัว, อัตราการตาย 70%)

– ราคาไก่พื้นเมืองเฉลี่ยตัวละ 60 บาท

ซึ่งผู้เลี้ยงและจำนวนไก่ที่เลี้ยงมีจำนวนไม่มากนัก อีกกลุ่มนึงคือ ภาค เอกชนที่ผลิตไก่ลูกผสมเป็นการค้าในปริมาณที่ค่อนข้างมากและสม่ำเสมอ เช่นที่ทราบมีอยู่ 2 บริษัทด้วยกันคือ ไก่ไทยชัยอาร์บี และ บริษัทตะนาวศรี ไก่ไทย ซึ่งมีกำลังผลิตรวมทั้งสิ้นประมาณ 80,000–100,000 ตัว/สัปดาห์ หรือ 4–5 ล้านตัว/ปี (ขันทร์ชู, ติดต่อส่วนตัว)

จากข้อมูลเชิงเด่นว่า จำนวนไก่ที่เลี้ยงเพื่อผลิตเนื้อในประเทศไทย (ไม่รวมไก่ไข่และไก่พ่อแม่พันธุ์) มีประมาณ 795–825 ล้านตัว ประกอบด้วย ไก่น้ำ 86.4 % ไก่พื้นเมือง 13.0 % และไก่ลูกผสม 0.6 % (รูปที่ 1)

รูปที่ 1: ประมาณการสัดส่วนของไก่ที่เลี้ยงเพื่อผลิตเนื้อในประเทศไทย (ไม่รวมไก่ไข่และไก่พ่อแม่พันธุ์)

บทที่ 3

ลักษณะและคุณสมบัติของไก่พื้นเมือง

3.1 การจัดประเภทไก่พื้นเมือง

ไก่พื้นเมืองหรือไก่บ้าน (Domestic Fowl) จัดอยู่ใน Family Phasianidae Order Galliformes Class Aves

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 “ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับไก่ไว้วังนี้”

ไก่ชน หมายถึง ชื่อไก่ชนิดหนึ่งที่เลี้ยงไว้ดีกัน

ไก่ป่า หมายถึง ชื่อไก่นิด *Gallus gallus* ในวงศ์ Phasianidae ขาสีเทาโคนหางสีขาว ชอบอาศัยในป่าไฟ ในประเทศไทยมี 2 ชนิดย่อยคือ ไก่ป่าดงหูขาว และไก่ป่าดงหูแดง “ไก่นิดนี้เป็นต้นคระภูของไก่บ้าน”

(1) ไก่ป่าตุ้มหูขาวหรือไก่อีสาน (Cochin Chinese Red Jungle Fowl) ลักษณะเพศผู้ขับนหัวและสร้อยคอเป็นเส้นยาวปลายแหลม หัวและคอตอนบนเป็นตีกองค่อนข้างแดง ส่วนบนของหลังเป็นสีน้ำตาลแดงดำ ขนคลุมด้านปีกเป็นสีแดงเลือดหมู ขนคลุมโคนหางเป็นสีดำเหลืองเขียว น้ำเงินแต่โคนขนเป็นสีขาว ขนหางสีดำเหลืองเขียวน้ำเงินและมีเส้นยาวสองเส้นปลายแหลมและโถงตรงกลาง ส่วนล่างของลำตัวเป็นสีดำบริเวณหน้า เป็นหนังเกลี้ยงสีแดงๆ แห้งบนหัวใหญ่สีแดง ตุ้มหูสีขาวเห็นได้ชัด ม่านตาสีแดงแגםเหลือง ปากบนสีต่ำน้ำข้างต่ำคล้ายสีเขากวยปากล่างค่อนข้างเหลือง แห้งนิ่วเท้าและเล็บสีต่ำน้ำข้างต่ำ เพศเมียขับนหัวและล่างบนของ

ดัวโดยทั่วไปจะเป็นสีน้ำตาลแกรมดำ หงอนและเหนือสันกัวเพคผู้ มานา
ดาสีน้ำตาลหรือส้ม ปากบนสีน้ำตาลสีปากล่างต่อหน้าเหลือง แข้ง นิ้วและ
เล็บสีค่อนข้างดำ แต่ไม่เข้มเหมือนเพคผู้ ไก่ชนิดนี้พบทั่วไปในภาคตะวัน-
ออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก ภาคกลางพบน้อย เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่
เป็นที่ร่วนและที่นา

(2) ไก่ป่าตุ้มหูแดงหรือไก่ป่าพันธุ์พม่า (Burmese Red Jungle Fowl)
ลักษณะคล้ายกับไก่ป่าตุ้มหูขาวมาก แตกต่างที่ตุ้มหูเป็นสีแดง ขนสวออบคอ
ทั้งเพคผู้และเพคเมียสันกัวไก่ป่าตุ้มหูขาวเล็กน้อย พบริภาคเหนือและ
ภาคตะวันออก

ถึงแม้ว่าการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของไทยนั้นมีสืบเนื่องกันมาช้านาน
แต่ไม่ได้มีการจำแนกพันธุ์ (breed) ไว้อย่างชัดเจนทั้งในแง่ของลักษณะภายนอก
หรือปรากฏ (phenotype) และในระดับพันธุกรรม (genotype) สำหรับชื่อ
พันธุ์ที่เรียกวันในปัจจุบันนั้น เกิดจากผู้เลี้ยงไก่ชนทำการผสมและคัดเลือก
ขึ้นเองเป็นส่วนใหญ่ และดังเชื้อต่างๆ กันไป เช่น ไก่ชนพะนังครัว ไก่เหลือง
หางยาว ประดู่หางดำ เปียสว้อยทอง ประดู่เลาเทาทอง เทาแดง กรด
ผสมดำ กาเหวย เหลืองโนนี ไก่ซี ไก่ลาย ไก่นกแดง ไก่ค่างเครา ฯลฯ

ไก่พื้นเมืองที่พบในชนบทอาจจำแนกเป็น 4 พันธุ์ด้วยกันคือ 1) ไก่ Kü
หรือไก่ชน 2) ไก่แจ้ 3) ไก่ตะเกา และ 4) ไก่กลายพันธุ์ (อภิชัย, 2541)
คาดว่ามีไก่ Kü หรือไก่ชนประมาณ 91% ของไก่พื้นเมืองทั้งหมด ที่เหลืออีก
ประมาณ 9% เป็นไก่แจ้ ส่วนไก่ตะเกาและไก่กลายพันธุ์พบว่ามีน้อยมาก
(บัญญัติ, 2525) สำหรับงานวิจัยฉบับนี้จะกล่าวถึงไก่ Kü หรือไก่ชนเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงไก่ Kü หรือไก่ชน สามารถแบ่งได้ 2 กลุ่ม
คือ เพื่อเป็นอาหารและหรือจำหน่ายเป็นรายได้เสริม และเพื่อการกีฬา

(1) เลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหารและรายได้เสริม ซึ่งเป็นประเด็นหลักของ
งานวิจัยนี้ และจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

(2) เลี้ยงไว้เพื่อการกีฬา ไก่ชนแบ่งออกเป็น 3 ขนาด หรือ 3 ร้อย

คือ รอยเล็ก รอยกลาง และรอยใหญ่ รอยเล็กหมายถึงไก่ที่มีน้ำหนักตัว重大กว่า 2 กิโลกรัม รอยกลาง 2-3 กิโลกรัม และรอยใหญ่มีน้ำหนักตัวถั้งแต่ 3 กิโลกรัมขึ้นไป โดยนักชนไก่นิยมเลี้ยงไก่รอยกลางหรือรอยใหญ่ ดังนั้น กิพาชนไก่อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับปรุงพันธุ์โดยธรรมชาติ (บัญญัติ, 2525) เกษตรกรที่เลี้ยงไก่ชนโดยเฉพาะนั้นมีจำนวนน้อยกว่าพากที่เลี้ยงไว้เป็นอาหารมาก แต่เกษตรกรเหล่านี้จะเอาใจใส่ในการดูแลไก่เป็นอย่างดี เมื่อจากมีแรงจูงใจสูง กล่าวคือ ไก่บางตัวที่มีลักษณะและคุณสมบัติที่เป็นที่ต้องการของตลาด อาจมีราคาสูงถึงหลักแสนบาท การเลี้ยงไก่ชนนั้นอาจถูกว่าได้ว่าเป็นการเพิ่มน้ำหนักของไก่เพื่อนเมืองได้อีกด้วย

3.2 พฤติกรรมและคุณสมบัติของไก่เพื่อนเมือง

ไก่เพื่อนเมืองที่เกษตรกรเลี้ยงไว้ในปัจจุบัน ยังมีพฤติกรรมของสัตว์ปีก ป่าที่สำคัญอยู่ กล่าวคือ การไข่จะไข่เป็นชุดหรือดับ (clutch) การไข่แต่ละชุดใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ ซึ่งได้ไข่ประมาณ 8-12 ฟอง เมื่อไข่หมดชุดแม้จะใช้เวลาพักไว้ 21 วัน ต่อจากนั้นจะใช้เวลาเลี้ยงลูกไก่อีกประมาณ 1-3 เดือน จึงจะเข้าสู่รอบการผสมพันธุ์ต่อไป ซึ่งการผสมพันธุ์แต่ละรอบ จะใช้เวลาประมาณ 3-4 เดือน หรือใน 1 ปี แม้ไก่เพื่อนเมืองจะให้ไข่ 3-4 ชุด หรือ 30-50 ฟอง (รูปที่ 2) การที่ไก่เพื่อนเมืองยังมีพฤติกรรมดังกล่าว ข้างต้นอาจพิจารณาได้ 2 มุมมองคือ ในแง่ของการเลี้ยงเชิงการค้าถือว่าเป็น

ไข่	พักไข่	เลี้ยงลูก
2 สัปดาห์	3 สัปดาห์	4-12 สัปดาห์

รูปที่ 2 : ระยะเวลาการผลิตลูกไก่เพื่อนเมืองในแต่ละชุด (9-17 สัปดาห์)

ลักษณะด้อย เพราะให้ผลผลิตต่ำ แต่ถ้าในเชิงระบบของเกษตรกรจัดได้ ว่าเป็นลักษณะเด่นที่สำคัญ เพราะเกษตรกรสามารถผลิตอุูกไก่ได้เองโดยใช้แม่ไก่พักไข่ ดังนั้นการพัฒนาไก่พื้นเมืองจะต้องมีความชัดเจนว่า จะพัฒนาเพื่อใคร ทั้งนี้เพราะจะทำให้สามารถระบุคุณสมบัติของไก่พื้นเมืองได้ว่า อะไรคือลักษณะด้อยอะไรคือลักษณะเด่น

คุณสมบัติสำคัญบางประการของไก่พื้นเมืองได้แก่

- (1) มีสัญชาติภูมิในการหลบภัย หากินเก่ง สามารถใช้อาหารที่มีคุณภาพต่ำได้กว่าไก่ลูกผสมพื้นเมือง (เดชา, 2537)
- (2) มีความต้านทานความเครียดจากความร้อน (heat stress) มากกว่าไก่ลูกผสมพื้นเมืองและพันธุ์ที่จากต่างประเทศ (Khan, 1998)
- (3) มีความต้านทานโรคระบาดที่สำคัญ คือ ฝีดาษไก่ (Fowl Pox) อหิวาต์ไก่ (Fowl Cholera) และนิวคาสเซิล (Newcastle) สูงกว่าไก่ลูกผสมพื้นเมืองและพันธุ์ที่จากต่างประเทศ (เชิดชัยและคณะ, 2524 ก; เชิดชัยและบัญญัติ, 2525; เชิดชัยและคณะ, 2526)
- (4) การพัฒนาอย่างล้ำสมัยพันธุ์ของไก่เพศเมียคือ รังไกและก่อนนำไป มีแนวโน้มด้อยกว่าไก่พื้นธุ์ที่จากต่างประเทศ ทำให้อายุเมื่อไห้ฟองแรกช้า (รัตนานา, 2532)

3.3 ลักษณะและผลผลิตของไก่พื้นเมือง

ลักษณะและรูปร่างของไก่พื้นเมืองโดยทั่วไป จะสูงและเปรี้ยวกราบไว้ พันธุ์เนื้อ ไก่เพศผู้ส่วนใหญ่มีขนสีดำ ส่วนครัวคอกจะมีสีต่างกันไป เช่น เหลือง แดง เงินรวมไว้เงิน เป็นต้น ไก่เพศเมียส่วนใหญ่มีขนสีดำแต่ก็ยัง พนบนเล็กๆ และน้ำตาลอ่อนได้บ้าง เพศผู้จะเจริญเติบโตได้กว่าเพศเมีย และ เริ่มผสมพันธุ์ได้เมื่ออายุประมาณ 8 เดือน น้ำหนักตัวประมาณ 2.0–2.5 กิโลกรัม น้ำหนักตัวเมื่อโอดเติมที่ประมาณ 3.0–3.5 กิโลกรัม เพศเมียจะ

ฝ่ายทดสอบมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

เริ่มทดสอบครั้งที่ได้มีเมื่ออายุประมาณ 5–6 เดือน โดยน้ำหนักตัวประมาณ 7kg/เดือน
1.4–1.6 กิโลกรัม (อายุข. 2522) SF

เมื่อได้รับการทดสอบครั้งแรกเมื่อไก่จะวางไข่และฟักไข่ อัตราการฟักออกเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 80–85 % อัตราการฟักออกในฤดูหนาวและฤดูฝนจะดีกว่าในฤดูร้อน ทั้งนี้เนื่องจากน้ำเชื้อของพ่อพันธุ์มีคุณภาพดี ประกอบกับอุณหภูมิและความชื้นพอเหมาะสม ในทำนองเดียวกับการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองในฤดูหนาวและฤดูฝนก็ดีกว่าในฤดูร้อน เพราะอาหารในธรรมชาติ เช่น หญ้าและแมลงมีมาก (อายุข. 2522; สวัสดิ์และคณะ, 2526; เกรียงไกรและคณะ, 2526; เบรดชัยและคณะ, 2530; เกรียงไกร 2531; พิทยา, 2534)

ในสภาพชนบทไก่พื้นเมืองคงจะมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยวันละ 7–10 กรัม โดยสูงสุดในช่วงแรกเกิดถึงอายุ 16 สัปดาห์ แต่หลังจากนั้นอัตราการเจริญเติบโตจะเริ่มลดลง และมีน้ำหนักตัวประมาณ 0.8–1.2 กิโลกรัม เมื่ออายุ 4 เดือน (รูปที่ 7) ซึ่งเป็นน้ำหนักที่พอเหมาะสมกับการบริโภคหรือจำหน่าย (อายุข. 2522; สวัสดิ์และเกรียงไกร 2525; เกรียงไกร, 2531; พิทยา, 2534; อ่านรายและคณะ 2540)

จากข้อมูลอัตราการไวย อัตราการฟักออก และอัตราการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในชนบท สามารถประเมินได้ว่า แม่ไก่พื้นเมือง 1 ตัว จะสามารถผลิตลูกไก่ที่อยู่รอดจนถึงอายุ 4 เดือนได้ประมาณ 24–40 ตัว/ปี (ถ้าอัตราการเลี้ยงรอด 100%) อย่างไรก็ตาม จากการที่ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการพัฒนาระดับหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อปี พ.ศ. 2530 จำนวน 4,923 หมู่บ้าน ติดเป็น 21.9% ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด พนบ่วง 73% ของหมู่บ้านที่มีข้อมูล มีไก่พื้นเมืองสายตั้งแต่ครึ่งหนึ่งของผุ่งชันไปและตายทุกปี มีเพียง 9.1% เท่านั้นที่ตายน้อยมากหรือตายเป็นบางปี ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้าน 312 ครอบครัว จาก 78 หมู่บ้าน ใน 17 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือลูกไก่พื้นเมืองมีอัตราการเสียชีวิต

ข้อมูลท้องถิ่น
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ไข่ละไข่ใน 5
ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นทั่วประเทศ

ผู้จัดการอนุรักษ์เชื้อเพลิงน้ำมันเชื้อเพลิง

รอดประมาณ 30% (พิทยา, 2534) ตั้งนั้น ใน 1 ปี แม้ไก่พื้นเมืองแต่ละตัวจะสามารถผลิตถุงไก่พื้นเมืองจนถึงอายุ 4 เดือนได้เพียง 7-12 ตัว

จากข้อมูลซึ่งให้เห็นว่า การเพิ่มผลผลิตไก่พื้นเมืองในชนบทอาจทำได้ 2 วิธีคือ

- 1) เพิ่มจำนวนลูกไก่/แม่ปี
- 2) ลดอัตราการตาย

บทที่ 4

ໄກພື້ນເມືອງກັບວິຖີ່ສຶວິດເກະທຽກ

ນີ້ຄໍາກລ່າວວ່າ ການເລື່ອງໄກພື້ນເມືອງຂອງເກະທຽກເປັນລັກຂະນະ “ໄກເລື່ອງຄົນ ມາກກວ່າຄົນເລື່ອງໄກ” ຊຶ່ງຊື້ໄຫ້ເຫັນວ່າ ໄກພື້ນເມືອງມີຄຸນສົນນັດທີ່ດີ້ອ່ານາມຮອຍຢູ່ຮອດແລະໃຫ້ຜູ້ຜົດຮັບທີ່ນີ້ມາເປັນເວລາຂ້ານານຄື່ງແມ້ວຈະໄດ້ຮັບການເລື່ອງຄຸນນ້ອຍມາກແລະຊື້ໄຫ້ເຫັນຄວາມຈໍາເປັນທີ່ຈະດັ່ງຫາເຫດຜຸລວ່າ ເພຣະເຫດຸໂທເກະທຽກຈຶ່ງໃຫ້ຄວາມເຂົາໃຈໄສ່ຕ່ອໄກພື້ນເມືອງນ້ອຍມາກ ທັງໆ ທີ່ໄກພື້ນເມືອງເປັນແຫ່ງຍາກທາງແລະຮາຍໃຫ້ເສີມທີ່ດີຂອງເກະທຽກ

4.1 ໄກພື້ນເມືອງໃນระบบການເກະທຽກ

ເນື່ອພິຈາລະນາໃນເຂົ້າຮະບນການເກະທຽກໂດຍເພາະໃນແໜ່ຜູ້ຜົດຮັບການເກະທຽກ ອາຈັກລ່າວໄດ້ວ່າເກະທຽກຈະໄຫ້ຄວາມສ້າດໝັ້ນດັບແຮກທີ່ພີ້ເຫດຊູ້ກິຈ ເຊັ່ນ ຂ້າວ້າ ຂ້າວ້າໂພດ ມັນສໍາປະහັ້ງ ຮອງລົງມາໄດ້ແກ່ສັດວົວເລື່ອງຂາດໃຫຍ່ເຫັນ ໂຄ ກະບົນ ແລະ ໃຫ້ອສຸກ ໂດຍໄກພື້ນເມືອງຈະອູ້ນີ້ໃນອັນດັບກ້າຍໆ ຂອງຮະບນການຜູ້ຜົດ ທັງນີ້ເພຣະວາຍໄດ້ຈາກໄກພື້ນເມືອງໃນຮູ່ປ່ອງເງິນສົດມີປົມາພັນໜ້ອຍເມື່ອເປົ້າປະເທົ່ານີ້

ຕ້າແປ່ງເກະທຽກຕາມໝັດຂອງພີ້ທີ່ປຸລູກອາຈແປງອອກໄດ້ເປັນ 2 ກລຸ່ມດ້ວຍກັນຄື້ອ ກລຸ່ມແຮກປຸລູກຂ້າວ້າເປັນໜັກ ກລຸ່ມທີ່ສອງປຸລູກພີ້ໃຈເປັນໜັກ ເຊັ່ນມັນສໍາປະහັ້ງ ປອແລະ ໃຫ້ອຂ້າວ້າໂພດ ສ່ວນພີ້ຜັກນັ້ນເກະທຽກນີ້ຍືນປຸລູກໜັງເກີບເກີບເຫົວຂ້າວ້າໃນພື້ນທີ່ທີ່ມີນ້າເທົ່ານັ້ນ

จากรุปที่ 3 จะเห็นว่า ถูกเพาะปลูกและถูกเก็บเกี่ยวข้าวซึ่งเป็นพืชหลัก ส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคมและพฤษจิกายน-มกราคมของทุกปี เกษตรจะใช้แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในไวนา โดยจะออกไปในไวนัดั้งเด็ดเข้าตู้รู้และกลับมาบ้านในตอนค่ำ หรือบางรายก็จะไปค้างในไวนา ดังนั้น การดูแลไก่พื้นเมืองในช่วงดังกล่าวอาจน้อยกว่าถูกอีนๆ ปรากฏว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นระยะที่ไก่ตัวมากที่สุดในรอบปี ดังนั้นนอกจากปัญหาโรคระบาดแล้ว การดูแลเอาใจใส่ก็เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย

เป็นที่ทราบกันดีว่า ในระยะ 10 กว่าปีที่ผ่านมาเกษตรกรที่อยู่ในไวนาระงานจะออกจากหมู่บ้านไปทำงานทำตามเมืองใหญ่ๆ ทั้งในจังหวัดใกล้เคียงและห้องกรุงเทพฯ จะกลับภูมิลำเนาอีกครั้งเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว วนเวียน เช่นนี้เรื่อยไป ดังนั้นในบางหมู่บ้านจะเหลือเฉพาะคนสูงอายุ เด็กและหรือสตรีมีครรภ์หรือมีบุตรชิดาที่อยู่ในไวนาระการทำน้ำ ซึ่งถ้าหมู่บ้านไม่มีลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานดังกล่าว แรงงานที่จะมาดูแลไก่พื้นเมืองก็จะน้อยลงไปอีก

อีกประการหนึ่ง ก็คือลักษณะการดั้งบ้านเรือน เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือจะมีการดั้งบ้านเรือนคล้ายคลึงกันคือ อยู่เป็นกลุ่มๆ ทั้งนี้เนื่องจากมีความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติและเพื่อนบ้านสูง และจากการที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงไก่ในบริเวณบ้าน ดังนั้นเมื่อเกิดโรคระบาดขึ้นการแพร่ระบาดก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว หรือถ้าไก่ในหมู่บ้านมีจำนวนมากขึ้น ความสมดุลด้านปริมาณระหว่างจำนวนไก่กับอาหารตามธรรมชาติ ก็จะเสียไป

ดังนั้นในการพัฒนาและหรือส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองนั้น ประการแรก จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงชีวิตของเกษตรกรก่อนและที่สำคัญคือ เป็นสิ่งที่เกษตรกรต้องการหรือไม่ ถ้าต้องการจะใช้เทคนิคหรือรูปแบบที่เหมาะสมอย่างไร

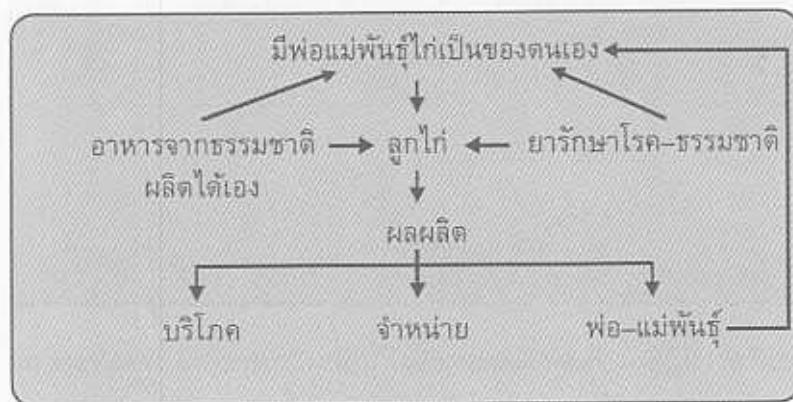
ชั้นต่อชั้นและ ระดับที่ไกพะยາ	เต็มอ่อน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.sep.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว	เก็บเกี่ยว					ตรวจสอบปลูก					เก็บเกี่ยว	
粱		(จัดปลูกปัก)		(จัดปลูกปัก)							เก็บเกี่ยว	
ปอ			(จัดปลูกปัก)		(จัดปลูกปัก)					เก็บเกี่ยว		
ข้าวโพด			(จัดปลูกปัก)		(จัดปลูกปัก)					เก็บเกี่ยว		
พืชผัก												
ระยำที่ ไกพันเมืองพะยາ												

รูปที่ 3: ปฏิทินการปลูกพืชและระยะที่ไกพันเมืองพะยາในภาคตะวันออก-
เฉียงเหนือและภาคเหนือ

ที่มา: ดัดแปลงจากอภิชัย, 2531

4.2 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

การที่ไก่พื้นเมืองอยู่คู่กับระบบการเกษตรของไทยมาเป็นเวลาข้า
นานนั้น น่าจะเป็นเพราะเกษตรกรรมสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งระบบ คือตั้งแต่
การผลิตจนถึงการตลาด โดยเกษตรกรต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นเงินสด
จำนวนมาก กล่าวคือเกษตรกรมีพ่อแม่พันธุ์เป็นของตนเองเพื่อใช้ในการผลิต
ลูกไก่ (รูปที่ 4) ใช้อาหารในธรรมชาติ เช่นอาหารในครัวเรือนหรืออาหารที่
ผลิตได้ในท้องถิ่นในการเลี้ยงไก่ ใช้สมุนไพรเพื่อป้องกันและหรือกำจัดโรค
พยาธิ และเมื่อมีผลผลิตเกิดขึ้น ก็นำมาบริโภคหรือจาน่ายโดยไม่มีปัญหา
ในเรื่องตลาด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญสำหรับผลผลิตการเกษตรหลายชนิดใน
ประเทศไทย ระบบการผลิตไก่พื้นเมืองของเกษตรกร สามารถสรุปได้ดัง
รูปที่ 4

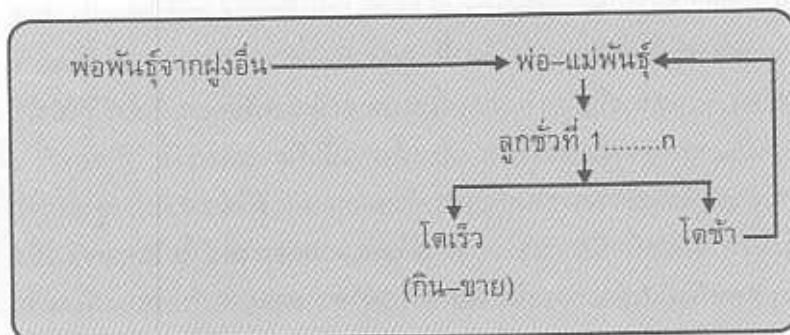
รูปที่ 4 : ระบบการผลิตไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

เนื่องจากข้อมูลที่มีรายงานส่วนใหญ่ เป็นข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นจึง ขอเสนอวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของ
เกษตรกรในภาคนี้เป็นหลัก โดยคาดว่าจะใกล้เคียงกับวิธีการเลี้ยงของ
เกษตรกรในภาคอื่นๆ

4.2.1 การใช้ประโยชน์ไปที่นี่เมือง วัดถูประสังค์การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่ายประมาณ 82 % เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคเพียงอย่างเดียวประมาณ 16 % และเลี้ยงไว้เพื่อจำหน่ายอย่างเดียวมีเพียง 2 % ของเกษตรกรทั้งหมด สถานที่เลี้ยงไก่แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบด้วยกัน เลี้ยงอยู่ในบริเวณบ้านตลอดปีประมาณ 85 % เลี้ยงที่นาตลอดปีประมาณ 8 % และเลี้ยงทึ้งในบริเวณบ้านและที่นาสลับกันไปตามฤดูกาล 7 % (พิพยา, 2534) เกษตรกรที่เลี้ยงไก่เกือบทั้งหมด จะมีเล้าหรืออกเพื่อให้ไก่เข้าไปนอนในเวลากลางคืน แม้ว่าเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่สามารถเข้าไปได้ คงส่วนใหญ่จะอยู่ได้ยังข้าว ภายในประกอบด้วยคอนตอน รังไข่ และมีประดุจเข้าออกซึ่งมีขนาดเล็กเพื่อป้องกันไข่ไม่ทำให้ไม่สะดวกต่อการข้าไปในคอก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกษตรกรจะไม่ค่อยเข้าไปทำความสะอาดภายในคอกไก่หรือรังไข่ ทำให้เป็นแหล่งสะสมโรคและพยาธิ

4.2.2 วิธีการเลี้ยงและการจัดการพ่อแม่พันธุ์ เกษตรกรจะปล่อยให้ไก่พื้นเมืองผสมพันธุ์กันเองตามธรรมชาติ โดยเฉลี่ยเกษตรกรจะมีพ่อพันธุ์ 1 ตัวและแม่พันธุ์ 3-5 ตัว พ่อแม่พันธุ์ส่วนใหญ่จะมาจากการไก่ในฝูงซึ่งเป็นไก่ที่เหลือจากการบริโภคหรือจำหน่าย มีเกษตรกรเพียงบางรายเท่านั้นที่คัดไกลักษณะไม่ดีออกจากฝูง เช่น โตชา อายุมาก หรือคัดไกลักษณะที่ดีจากในฝูง หรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน หรือซื้อไก่พื้นเมืองที่มีลักษณะดีไว้เป็นพ่อ-แม่พันธุ์ การจัดการฝูงพ่อ-แม่พันธุ์ไก่พื้นเมืองของเกษตรกรดังกล่าว (รูปที่ 5) น่าจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดีก็ถาวรคือ การเจริญเติบโตอัตราการไข่ และหรืออัตราการฟักออกมีแนวโน้มที่จะลดลงเนื่องจาก พ่อ-แม่พันธุ์มีขนาดเล็ก อายุมากและอัตราการผสมเลือดซึ่งสูงขึ้น (บัญญัติ, 2525; เกเรียง์ไกรและคณะ, 2526; อ้านวยและคณะ, 2540) เมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์หลังจากที่แม่ไก่ได้รับการผสมพันธุ์จะวางไข่ พักไข่และเลี้ยงลูกต่อไป

อีกรายะหนึ่งคือ ประมาณ 1-3 เดือนหลังจากนั้นจึงจะเข้าสู่รอบการผลมพันธุ์ต่อไป เมื่อไก่อายุ 4-5 เดือนจะมีน้ำหนักตัวประมาณ 1.0-1.2 กิโลกรัม ซึ่งพอเหมาะสมต่อการบริโภคหรือจำหน่าย เกษตรกรส่วนใหญ่จะตัดไก่ที่ได้เริ่วในผู้บริโภคหรือจำหน่ายเป็นอันดับแรก ไก่ที่เหลือก็ใช้เป็นฟอง-แมมพันธุ์ต่อไป

รูปที่ 5 : การจัดการผู้ฟอง-แมมพันธุ์ให้พื้นเมืองของเกษตรกร(วิธีเดิม)

4.2.3 อาหารไก่พื้นเมือง เกษตรกรจะปล่อยให้ไก่พื้นเมืองหากาหารกินเองตามธรรมชาติโดยมี รำ ปลายข้าว ข้าวเปลือกซึ่งเป็นแหล่งอาหารพลังงาน โปรตีนให้กินในตอนเช้าหรือตอนเย็น เมื่อพิจารณาในแง่ของปริมาณและคุณค่าของโภชนาที่ไก่ได้รับพบว่า อาหารตามธรรมชาติได้แก่ หญ้า หนอน และแมลงต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนและไวตามินที่สำคัญ จะมีมากในฤดูฝนและต้นฤดูหนาวเท่านั้น แต่ในฤดูร้อนมีน้อยมาก ส่วนแหล่งพลังงานแม่ว่าว่าจะได้รับตลอดปี แต่อาจจะไม่เพียงพอต่อความต้องการของไก่ที่ได้โดยเฉพาะเมื่อไก่ในผู้ฟองมีจำนวนมากขึ้น ดังนั้นอัตราการเจริญเติบโตของไก่ในฤดูร้อนจะต่ำกว่าฤดูอื่น ประกอบกับเป็นฤดูที่มีการระบาดของพยาธิภายในออกสูบ (อาวุช, 2522; เกรียงไกรและคณะ, 2526; บัญญัติและคณะ, 2529; สวัสดิ์และคณะ, 2531)

เนื่องจากไก่พื้นเมืองที่เกษตรกรเลี้ยงมีขนาดต่างกันคือ ไก่ใหญ่ ไก่รุ่น และไก่เล็ก โดยไก่ใหญ่มักจะจิกตีไก่รุ่นและไก่เล็กซึ่งเป็นการจัดลำดับ สังคม (peck order) ตามธรรมชาติ ทำให้ไก่รุ่นและไก่เล็กมีโอกาสที่จะได้ รับอาหารที่เกษตรกรโปรดให้กันน้อยกว่าไก่ใหญ่ เกษตรกรบางรายได้แก้ ปัญหานี้โดยการให้อาหารกระจาดหลายจุดและหรือให้อาหารในสูบ้มีตาถี่ สำหรับไก่เล็กและตาห่างสำหรับไก่รุ่น ซึ่งวิธีการนี้ก็สามารถลดปัญหาลงได้ ระดับหนึ่ง

เกษตรกรจะให้ความสำคัญเรื่องการให้น้ำแก่ไก่พื้นเมืองน้อยมาก แหล่งน้ำของไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่จะเป็นน้ำที่จากการประกอบอาหารครัวเรือน ดังนั้นคุณภาพและปริมาณของน้ำที่ไก่พื้นเมืองได้รับอาจจะไม่เหมาะสม สม และเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำ ให้ร่างกายอ่อนแอ และถ้าเกษตรกรซื้อไก่ป่วยจากคลາตามาร์โ哥ค การแพร่ ระบาดของโรคก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น มีเกษตรกรเพียงบางราย ท่านนั้นที่มีภาระน้ำใส่ถังสะอาดไว้ให้ไก่กินเป็นประจำ โดยตัดแบ่งจากวัสดุ ที่หาง่ายในห้องถัง เช่น ยางรถยนต์และหรือระบบอกไม้ไผ่ฝ่าครึ่ง อย่างไร ก็ตาม การดูแลในส่วนนี้จะลดลงในฤดูเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว

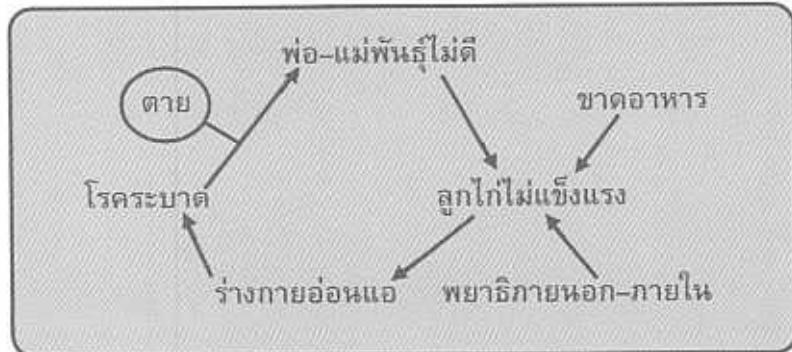
4.2.4 โรคระบาดและสุขภาพ ปัญหาสำคัญที่สุดในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ของเกษตรกรคือโรคระบาด จากรายงานวิจัยพบว่า 80 % ของเกษตรกรที่ เลี้ยงไก่พื้นเมืองจะมีไก่ตายมากกว่าครึ่งและตายทุกปี โดยจะตายมากที่สุด ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน รองลงมาคือ ช่วงเดือนพฤษภาคม- ธันวาคม และมีเกษตรกรประมาณ 10-15 % เท่านั้นที่ใช้ยาปฏิชีวนะรักษา เมื่อไก่ป่วย แต่อาจจะไม่ได้ผล สำหรับการให้วัคซีนนี้มีเกษตรกรเพียง 35 % เท่านั้นที่เคยใช้วัคซีนป้องกันโรค และประมาณ 85 % ของเกษตรกร ที่ให้วัคซีน จะให้วัคซีนเป็นบางครั้งในช่วงก่อนการระบาดของโรคหรือใน ขณะที่โรคระบาดซึ่งมักจะไม่ค่อยได้ผล และมีเพียง 3 % เท่านั้นที่เคยให้ วัคซีนป้องกันโรคครบถ้วน 4 ชนิด (ฝีดาษไก่ หลอดลมอักเสบ นิวคาสเซิลและ

อพิวัตีกิ) การให้รัคชีนันน์เกษตรกรได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รองลงมาคือเรียนรู้จากเพื่อนบ้าน และศึกษาด้วยตนเองซึ่งมีน้อยมาก (ประสิทธิ์และคณะ, 2522; พิทยา, 2534)

ปัญหาร่องสูงมาจากโรคระบาด คือ พยาธิภัยนอก เช่น หมัดชนิดเกษตรแฝงซึ่งจะทำอันตรายต่อไก่เล็กเป็นอย่างมากในช่วงฤดูร้อน เกษตรกรจะใช้ยาปราบตัวรูพิชชินิดต่างๆ ในการกำจัดพยาธิ แต่พบว่าไม่ค่อยได้ผล มีเกษตรกรบางรายใช้น้ำมันเบนซิน น้ำมันโซล่า และหรือน้ำมันก้าดซึ่งได้ผลค่อนข้างดี นอกจากนี้เกษตรกรยังใช้สมุนไพรต่างๆ เช่น ใบยาสูบ ในกระเพรา ในตะไคร้ ฯลฯ ซึ่งปรากฏว่าได้ผลพอสมควร สำหรับพยาธิภัยในของไก่พื้นเมืองนั้นพบมากในช่วงฤดูฝนและมีเกษตรกรเพียง 7 % เท่านั้นที่ทำการถ่ายพยาธิโดยใช้ยาถ่ายพยาธิร่วมกับสมุนไพร

ถึงแม้ว่าอัตราการตายของไก่พื้นเมืองค่อนข้างสูง แต่จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทุกคนต้องการจะเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไป โดยเกษตรกรประมาณ 46 % จะเลี้ยงแบบเดิมและอีก 54 % จะเลี้ยงไก่ต่อไป โดยมีการปรับปรุงในด้านอาหาร คอกหรือเล้าและการป้องกันโรคระบาด (พิทยา, 2534)

4.2.5 สรุปการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในชนบท จะเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้ผลผลิตไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงโดยเกษตรกรในชนบทอยู่ในเกณฑ์ต่ำนั้น มีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวโยงเป็นลูกโซ่ทั้งด้านพันธุ์ อาหาร โรคและการจัดการ ดังนั้นถ้าต้องการให้ไก่พื้นเมืองมีประสิทธิภาพการผลิตสูงขึ้น จำเป็นต้องปรับปรุงทั้งระบบ (รูปที่ 6) โดยปรับวิธีการให้สอดคล้องกับระบบการผลิตของเกษตรกร

รูปที่ 6 : วัฏจักรการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

ที่มา : เกษตรไทย และคณะ, 2526

บทที่ 5

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไก่พื้นเมือง

จากการรวบรวม และสังเคราะห์ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไก่พื้นเมือง สามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้ คือ

5.1 พันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์

การปรับปรุงพันธุ์แบ่งได้เป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ ไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมือง

5.1.1 ไก่พื้นเมือง เกษตรกรของไทยได้มีการปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองด้วยวิธีการคัดเลือกพันธุ์สืบเนื่องต่อ กันมายาวนาน โดยเฉพาะไชชน์ ที่ใช้ในเกมกีฬา ลักษณะสำคัญที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ รูปร่างและน้ำหนักตัว แต่ในส่วนของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือจำหน่ายนั้นมีการปรับปรุงค่อนข้างน้อย (รูปที่ 5)

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของไก่พื้นเมืองที่รวบรวมจากจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาสารคาม ขอนแก่น และร้อยเอ็ดพบว่า ไก่พื้นเมืองจากห้วย 4 จังหวัดมีคุณสมบัติใกล้เคียงกันกล่าวคือ อัตราส่วนของพันธุกรรมที่ถ่ายทอดได้ (h^2) ของน้ำหนักไก่พื้นเมืองเมื่ออายุ 8 สัปดาห์มีค่า $h^2 = 0.78$ และจำานวนไข่ใน 120 วันแรกมีค่า $h^2 = 0.17$ ซึ่งใกล้เคียงกับไก่พันธุ์ต่างๆ เช่น นิวแอมเชียร์ เล็กซอร์นขาว และโรดไอส์แลนด์เรด อย่างไรก็ได้ค่า heritability เป็นค่าที่บ่งชี้คุณสมบัติเฉพาะของลักษณะประชากรไก่เฉพาะ

เวลาที่ศึกษาเท่านั้น (สวัสดิ์ และคณะ, 2525; 2526 ก) โดยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงไก่พื้นเมืองไว้ดังนี้คือ

จากการรวบรวมพ่อแม่พันธุ์ไก่พื้นเมืองจากทุกอำเภอในจังหวัดมหาสารคามและทำการทดสอบพันธุ์ 4 ชั้วอายุ (generation) โดยลูกไก่ที่เกิดในทุกชั้วอายุได้รับการเลี้ยงดูด้วยอาหารภายใต้การจัดการที่ดีพบว่า ลูกไก่ที่เกิดในฤดูหนาวและฤดูฝนจะมีอัตราการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพการใช้อาหารต่ำกว่าลูกไก่ที่เกิดในฤดูร้อน โดยไก่เพศผู้จะมีอัตราการเจริญเติบโตต่ำกว่าเพศเมียอย่างชัดเจนตั้งแต่อายุ 8 สัปดาห์ขึ้นไป สำหรับไก่เพศเมียจะมีอัตราการเจริญเติบโต (12-13 กรัม/ตัว/วัน) และประสิทธิภาพการใช้อาหาร (3.4 – 3.6) ต่ำสุดในช่วงอายุ 0-16 สัปดาห์ หลังจากนั้นมีแนวโน้มที่จะลดลง (อำนวยและคณะ, 2540 ; ไสวและคณะ, 2541)

สำหรับอัตราการผสมติด (fertility) และอัตราการฟักออก (hatchability) ของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงโดยใช้พ่อพันธุ์คุณภาพ พบร้า การใช้พ่อพันธุ์ 1 ตัว และแม่พันธุ์ 6 ตัว จะได้ผลต่ำที่สุดและต่ำกว่าที่อัตราส่วนพ่อพันธุ์ 4 ตัว:แม่พันธุ์ 24 ตัว ทั้งนี้เพราการผสมพันธุ์แบบฝุ่งใหญ่ไก่จะมีการจัดลำดับทางสังคม (peck order) ภายในฝุ่งและภายในเพศเดียวกัน ทำให้ไก่ที่อยู่ในอันดับท้ายๆ มีโอกาสผสมพันธุ์น้อยมาก (บัญญัติและคณะ, 2526) และเมื่อไก่พื้นเมืองมีอายุมากขึ้นประสิทธิภาพในการสืบพันธุ์ก็จะมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นฝุ่งพ่อ-แม่พันธุ์ควรมีอายุไม่เกิน 3 ปี (อาชุ, 2522)

ดังนั้น การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองสำหรับเกษตรกรส่วนใหญ่ ในชนบทซึ่งมีแม่ไก่เฉลี่ย 3-5 ตัวต่อครอบครัวนั้น การคัดเลือกพันธุ์ น่าจะเป็นวิธีการที่ได้ผลดีและเหมาะสมกับเกษตรกร

5.1.2 ไก่ลูกผสมพื้นเมือง การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองโดยวิธีการผสมข้ามกับไก่พันธุ์ต่างประเทศ เช่น โรดิโอร์แลนด์เรต บาร์เพลินช์ร็อก เชียงไช หรือไก่ไช่ลูกผสมนั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ด้วยกันคือ ไก่ลูกผสม 2 สายเลือดและไก่ลูกผสม 3 สายเลือด ซึ่งไก่ลูกผสมทั้งสองลักษณะจะมี

พันธุกรรมของไก่พื้นเมือง 75 %, 50 % และหรือ 25 %

จากผลการวิจัยที่ทำการศึกษาเบรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิตของไก่พื้นเมืองกับไก่ลูกผสมพื้นเมือง 2 สายเลือด และ 3 สายเลือดทั้งที่ใช้พันธุพื้นเมืองหรือพันธุต่างประเทศเป็นสายพ่อพันธุ์ (ตารางที่ 1) พบว่า ข้อมูลตรงกันคือ ไก่ลูกผสมพื้นเมืองจะมีการพัฒนาการสินพันธุ์ อัตราการเจริญเติบโตและอัตราการไข่ต่ำกว่าไก่พื้นเมืองถ้าเลี้ยงภายใต้การจัดการที่ดีอีก เลี้ยงแบบขัง ได้รับวัสดุชีวนป้องกันโรคและพยาธิครบตามกำหนด อาหารและน้ำเพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ (เกรียงไกร และคณะ, 2528; เพ็ญสวัสดิ์, 2528; ศิริลักษณ์, 2530; วรวิทย์และคณะ, 2531; รัตนา, 2532; มนพิชา, 2533; ปรัชญาและคณะ, 2533; ประชุมและคณะ, 2534; นิรดัน, 2535; โอสถ, 2535; สมนึก, 2537; เดชา, 2537; อุดมครีและคณะ, 2539) แต่ไก่ลูกผสมพื้นเมืองจะมีประสิทธิภาพการผลิตด้อยกว่าไก่พื้นเมืองทุกประการเมื่อนำมาไปเลี้ยงในสภาพชนบท (กนก, 2518; 2528; เชิดชัยและคณะ, 2524ก; 2525; 2526; 2528 ก.ข.ค; อภิชัยและคณะ, 2525; เชิดชัย, 2529; สมควรและศิริพรวณ, 2539)

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลบางลักษณะมีการกระจายตัวสูงมาก เพราะการจัดการของงานวิจัยที่แตกต่างกันออกไป หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม สามารถค้นคว้าได้จากเอกสารอ้างอิง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจของไก่พื้นเมืองกับไก่ลูกผสมพื้นเมือง ภายใต้การจัดการที่ด่างกัน

ลักษณะ	ไก่พื้นเมือง			ไก่ลูกผสมพื้นเมือง	
	การจัดการในระบบเดิม	ในฟาร์มเกษตรกร ¹⁾	ในสถานที่ทดลอง ²⁾	ในฟาร์มเกษตรกร ¹⁾	ในสถานที่ทดลอง ²⁾
1.น้ำหนักไก่ (ก./ฟอง)	40-50	40-50	40-50	50-60	50-60
2.น้ำหนักแรกเกิด (ก./ตัว)	30-35	30-35	30-35	40-45	42-47
3.อัตราการเจริญเติบโต (ก./ตัว/วัน)	7-10	7-10	12-15	7-10	12-18
4.อัตราการเปลี่ยนอาหาร/น้ำหนักตัว	-	-	3.5-4.0	-	2.5-3.2
5.อายุไก่เมื่อไข่ฟองแรก (วัน)	180-210	180-210	150-170	160-180	160-180
6.น้ำหนักตัวเมื่อไข่ฟองแรก (ก.ก.)	1.5-1.8	1.5-1.8	1.4-1.6	1.5-1.7	1.3-1.6
7.อัตราการไข่ (ฟอง/แม่/ปี)	30-50	50-70	90-120	45-60	120-180
8.อัตราการฟักออก (%)	75-85	75-85	80-85	65-75	80-85
9.จำนวนผูู้กไก่ (ตัว/แม่/ปี)	25-30	44-55	70-90	30-40	100-150
10.อัตราการตาย (%)	50-70	25-30	10-15	30-40	5-15
11.จำนวนไก่น้ำหนักตัว 1-1.2 ก.ก./แม่/ปี	7-12	32-37	60-75	20-30	90-130
12.เปอร์เซ็นต์ชาอก	-	-	78-85	-	80-85

- 1) การจัดการตีกว่าการจัดการในระบบเดิม เช่น ให้วัตถุน้ำป้องกันโรคและหือ แยกกลุ่กไก่จากแม่ เมื่อถูกไก่อายุ 1 เดือน เสริมอาหารคุณภาพดีในช่วงอายุ ต่ำกว่า 1 เดือน ให้แม่ไก่ฟักไข่
- 2) เลี้ยงดูภายใต้การจัดการที่ดี ระยะ 0-20 สัปดาห์ จะเลี้ยงขัง ระยะที่จะเลี้ยง ในการดัน ใช้ตู้ฟักไข่

5.2 อาหารและการให้อาหาร

นอกจากอิทธิพลของพันธุกรรมแล้ว อาหารก็เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อสุขภาพและการให้ผลผลิตของไก่พื้นเมือง ทั้งในแง่การให้น้ำและไข่ อาหารล่าหรับไก่พื้นเมืองโดยทั่วไป คือ อาหารที่หาได้ตามธรรมชาติซึ่งจะแตกต่างกันไปตามฤดูกาล ทำให้อัตราการเจริญเติบโต อัตราการฟักออกของไก่พื้นเมืองในฤดูร้อนต่างกว่าฤดูอื่น

จากข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้จากการสำรวจ 312 ครอบครัวใน 17 จังหวัด (พิทยา, 2534) และเกษตรกร 207 ครอบครัวในจังหวัดสกลนคร (วิโรจน์ และคณะ, 2535) พนิช เกษตรกรประมาณ 90-95 % จะโปรดปรานเปลือกและหีบปลายน้ำให้แก่ไก่กินในตอนเช้าหรือเย็นอย่างสม่ำเสมอ

5.2.1 การจัดการด้านอาหารและการเจริญเติบโต (0-20 สัปดาห์)

1) ไก่พื้นเมือง ไก่พื้นเมืองคละเพศ ที่เลี้ยงในสภาพชนบท (รูปที่ 7) จะมีน้ำหนักตัวประมาณ 1.0-1.2 กิโลกรัม เมื่ออายุ 4 เดือน และมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย 7-10 กรัม/ตัว/วัน (รัตนานะและคณะ, 2512; อาภู, 2522; กนก, 2518; 2528; สวัสดิ์และคณะ, 2531; เกรียงไกร, 2531; ไสวและคณะ, 2541) และจากการทดลองเลี้ยงไก่พื้นเมือง อายุ 2-20 สัปดาห์ ด้วยข้าวเปลือกบด (โปรตีน 8%, พลังงานที่ใช้ประโยชน์ได้ 2,600 กิโลแคลลอรี่/กิโลกรัม) เพียงอย่างเดียว พบว่ามีอัตราการเจริญเติบโตเพียง 4 กรัม/ตัว/วัน และมีน้ำหนักตัวเท่ากับ 0.5 กิโลกรัม เมื่ออายุ 20 สัปดาห์ (เสาวคนธ์และคณะ, 2526) ซึ่งค่าที่ได้ต่างกว่าไก่ที่เลี้ยงในชนบท จากข้อมูลข้างหน้า ไก่พื้นเมืองต้องการอาหารที่มีโปรตีนสูงกว่า 8% และพลังงานมากกว่า 2,600 กิโลแคลลอรี่/กิโลกรัม ดังนั้นอาหารในธรรมชาติคือแมลงต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนที่ดี จึงมีบทบาทที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมือง

จากผลการวิจัยที่เลียงไก่พื้นเมืองคละเพศ ภายในได้การจัดการและอาหารที่ดีคือ ใช้อาหารที่มีระดับโปรตีน 16–18% สำหรับอายุ 0–6 สัปดาห์ 14–16% สำหรับอายุ 6–12 สัปดาห์ และ 12–14% สำหรับอายุ 12–20 สัปดาห์ พบว่าน้ำหนักตัวที่อายุ 20 สัปดาห์มีค่าประมาณ 1.6–1.8 กิโลกรัม อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย 12–14 กรัม/ตัว/วัน (เกรียงไกรและคณะ, 2527; 2528, อรุณีพงษ์, 2531; กาญจนากะและคณะ, 2531; สุวิทย์และคณะ, 2531; อรุณากะและคณะ, 2540) ซึ่งตีกว่าไก่พื้นเมืองที่เลียงในชนบท

ในแห่งเศรษฐกิจ มีรายงานว่าไก่พื้นเมืองอายุ 8–24 สัปดาห์ ที่เลียงด้วยข้าวเปลือกและมีหญ้าเสริมให้กินเต็มที่ จะมีกำไรสุทธิสูงกว่ากอลุ่มที่เลียงด้วยอาหารที่มีโปรตีน 12% แม้ว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตและน้ำหนักตัวน้อยกว่ากิตาม (สุทัศน์และคณะ, 2526; อภิชัย, 2531) และผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การเลียงไก่พื้นเมืองในชนบทนอกจากจะปล่อยให้คุ้ยเที่ยบอาหารจากธรรมชาติแล้ว การเสริมร่าง ปลายข้าว ข้าวเปลือก หรือข้าวโพด ในตอนเช้าและหรือตอนเย็นก็น่าจะเพียงพอ ทั้งนี้จะได้ไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่เกษตรกร

ไก่พื้นเมืองที่เลียงภายใต้การจัดการและอาหารที่ดี จะมีอัตราการเจริญเติบโตดีกว่าไก่พื้นเมืองที่เลียงในสภาพชนบทประมาณ 5 กรัม/ตัว/วัน (12–14 vs. 7–10) ทำให้ลดระยะเวลาในการเลียงเพื่อให้ได้ไก่พื้นเมืองที่มีน้ำหนักตัวประมาณ 1 กิโลกรัมลงได้ประมาณ 4 สัปดาห์ ข้อมูลที่ได้นี้ น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกรบางราย ที่ต้องการจะเร่งอัตราการเจริญเติบโตเพื่อจ้าหานายในเทศบาลต่างๆ เช่น ตรุษจีน ซึ่งตลาดมีความต้องการมากและราคาสูงกว่าปกติ แต่ไม่เหมาะสมที่จะแนะนำหรือส่งเสริมให้เกษตรกร ส่วนใหญ่ซื้ออาหารสำเร็จรูปมาใช้ด้วยต่อการเลียง เพราะจะเป็นการเพิ่มภาระแก่เกษตรกร ประเดิมที่นำเสนอใจด้านอาหารคือ ศึกษาและแนะนำให้เกษตรกรเข้าใจตลอดจนรู้จักวิธีการที่จะนำไปแหล่งอาหารในธรรมชาติ เช่น ปลา แมลง และหรือเศษพืชต่างๆ มาใช้เป็นอาหารสำหรับลูกไก่พื้นเมือง

ในช่วงอายุต่ำกว่า 1 เดือนและหรือในช่วงทศวรรษซึ่งอาหารในธรรมชาติมีน้อยกว่าทุกอื่น วิธีการนี้น่าจะง่ายต่อการปฏิบัติและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรรมมากที่สุด

2) ไก่ลูกผสมพื้นเมือง จากการนำไก่ลูกผสมพื้นเมืองไปเลี้ยงในสภาพชนบทพบว่า น้ำหนักตัวและอัตราการเจริญเติบโตของลูกไก่ที่เกิดจากแม่ฟัก มีแนวโน้มว่าจะต่ำกว่าลูกไก่ที่เกิดจากทุฟัก โดยน้ำหนักตัวเฉลี่ยของไก่ลูกผสมที่อายุ 16 สัปดาห์มีค่าประมาณ 0.8–0.9 กิโลกรัม ซึ่งใกล้เคียงกับไก่พื้นเมือง (กนก, 2528)

เมื่อนำไก่ลูกผสมพื้นเมืองมาเลี้ยงภายใต้การจัดการและอาหารที่ดี (รูปที่ 7) พบว่าไก่ลูกผสมที่อายุ 16 สัปดาห์ มีน้ำหนักตัวประมาณ 1.7–1.9 กิโลกรัม และมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย 15–17 กรัม/ตัว/วัน (เกรียงไกรและคณะ, 2528; เพ็ญสวัสดิ์, 2528; ศิริลักษณ์, 2530; วรวิทย์และคณะ, 2531; รัตน์, 2532; มนพิชา, 2533; ปรัชญาและคณะ, 2533; ประชุมและคณะ, 2534; นิรัตน์, 2535; โอลด์, 2535; สมนึก, 2537; เดชา, 2537; อุดมศรีและคณะ, 2539) ซึ่งค่าที่ได้ ต่ำกว่าไก่พื้นเมืองภายใต้การจัดการและอาหารที่ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า ไก่พื้นเมืองจะมีอัตราการเจริญเติบโตต่ำกว่าไก่ลูกผสมพื้นเมืองและไก่เนื้อที่อายุ 8 สัปดาห์ แต่ไก่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงกว่า (บัญญัติและคณะ, 2526)

5.2.2 การจัดการด้านอาหารระยะไข่

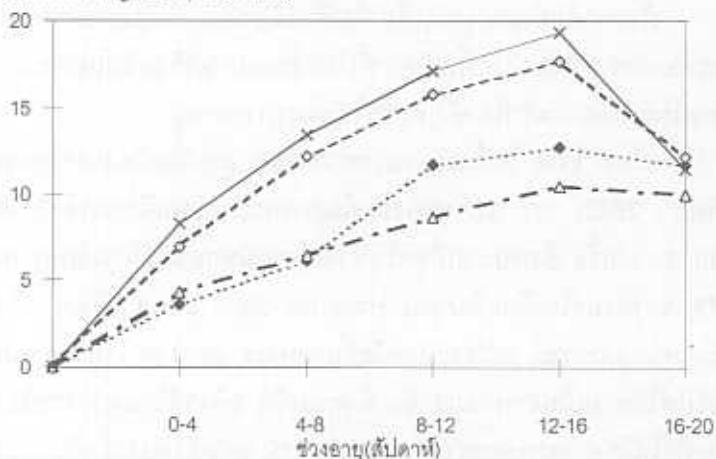
จากการตรวจสอบปรากฏว่า ข้อมูลเรื่องอาหารต่ออัตราการไข่ของไก่พื้นเมืองและลูกผสมพื้นเมืองมีไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม สามารถสรุปประเด็นหลักได้ดังนี้

1) ไก่พื้นเมือง ไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในชนบทแม้ว่าจะมีการเสริมตัวอาหารที่มีระดับโปรตีน 12–16% แต่ก็จะให้ไข่เท่าเดิม คือ ประมาณปีละ 30–50 พอง (สุชน, 2534) แต่เมื่อนำไก่พื้นเมืองมาเลี้ยงในกรงดับตัวโดยอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 13–15 % พลังงานที่ใช้ประโยชน์ได้ 2,600–

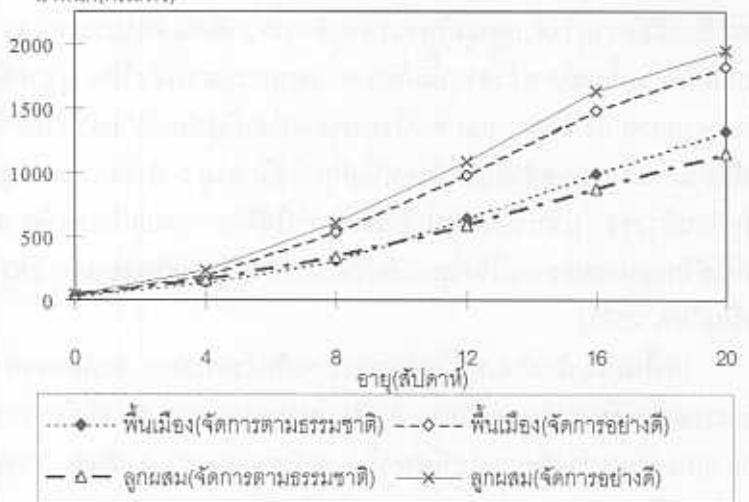
2,800 กิโลแคลลอรี่/กิโลกรัม ปรากฏว่า อัตราการไข่เพิ่มขึ้นเท่าตัว คือ ประมาณ 70–100 พอง/ตัว/ปี (กาญจนานาและคณะ, 2531; อุตมศรี และคณะ, 2539) การที่ไก่พื้นเมืองซึ่งเลี้ยงในกรงดับ มีอัตราการไข่ต่ำกว่าไก่พื้นเมือง ที่เลี้ยงในชนบท แม้ว่าได้รับอาหารที่มีปริมาณและคุณค่าทางโภชนาญาล เดียวกันนั้น น่าจะเกิดจากปัจจัยอื่นด้วย ที่เห็นได้ชัดเจนคือ พฤติกรรมการ พักไข่และการเลี้ยงลูกของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในกรงดับลดลง อีกประการหนึ่ง คือ ไก่ที่เลี้ยงในกรงดับสามารถใช้อาหารเพื่อผลิตไข่ได้มากกว่าไก่ที่เลี้ยง ในชนบท แม้ว่าจะได้รับอาหารที่มีปริมาณและคุณค่าทางโภชนาญา กันก็ตาม เพราะไก่ที่เลี้ยงในชนบทต้องใช้อาหารส่วนหนึ่งสำหรับเพิ่มน้ำหนักด้วย เมื่อจากน้ำหนักดัวของไก่พื้นเมืองจะลดลงประมาณ 310–410 กรัมระหว่าง เริ่มไข่ฟองแรกจนพักออกในแต่ละชุด และการที่แม่ไก่จะไข่ชุดต่อไปอย่าง น้อยจะต้องมีน้ำหนักดัวเท่ากับการไข่ฟองแรกในชุดที่ผ่านมาหรือมากกว่า (เกรียงไกร, 2531) ดังนั้น การเพิ่มอัตราการไข่ของไก่พื้นเมืองในชนบท ควรใช้วิธีการจัดการด้านอื่นมากกว่าด้านอาหาร เช่น ลดระยะเวลาการเลี้ยง ลูกให้น้อยลง (5.4.4)

2) ไก่ลูกผสมพื้นเมือง เมื่อนำไก่ลูกผสมพื้นเมืองไปเลี้ยงใน สภาพชนบทพบว่า อัตราการไข่ของไก่ลูกผสมมีแนวโน้มที่ต่ำกว่า หรือใกล้ เดียวกับไก่พื้นเมืองและมีไก่ลูกผสมประมาณ 14 % ที่ไม่พักไข่ (gnk, 2518; 2528) แต่เมื่อนำไก่ลูกผสมมาเลี้ยงภายใต้การจัดการที่ดี พบว่ามีอัตราการ ไข่เฉลี่ย 120–180 พอง/ตัว/ปี (ตารางที่ 1) และอัตราการไข่มีแนวโน้มที่ จะเพิ่มตามระดับโปรดินในอาหารที่เพิ่มขึ้น (เพียงสวัสดิ์, 2528; บัญญัติ, 2533; อุตมศรี, 2539)

อัตราการเจริญเติบโต(กรัม/ตัว/วัน)

น้ำหนัก(กรัม/ตัว)

รูปที่ 7 : อัตราการเจริญเติบโต (บก) และน้ำหนักตัว(ล่าง)ของไก่พื้นเมือง และไก่ลูกผสมพื้นเมืองภายใต้การจัดการที่แตกต่างกัน

5.3 โรคและพยาธิ

ปัญหาสำคัญของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองคือ โรคและพยาธิซึ่งส่งผลกระแทกต่อผลผลิตของไก่พื้นเมือง ทั้งในแง่ของการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพในการสินับพันธุ์ ที่สำคัญคือทำให้อัตราการตายสูง

5.3.1 โรค ไก่พื้นเมืองมากกว่า 65% สูญเสียเนื่องจากโรคباط (พิพยา, 2532) การระบาดของโรคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเกิดขึ้นปีละ 2-3 ครั้ง ซึ่งพบมากที่สุดในช่วงเดือนเมษายนถึงมิถุนายนประมาณ 57% รองลงมาในเดือนมีนาคม ประมาณ 28% ส่วนช่วงอื่นๆ มีไม่มากนัก (กนกและคณะ, 2522 ก.ช; สวัสดิ์และคณะ, 2526 ข) โรคباطสำคัญที่ทำให้ไก่ตายเป็นจำนวนมากคือ นิวคาสเซิล อหิวาต์ไก่และฝีดาษไก่กล่าวคือ ทำให้ไก่ตายประมาณ 68, 52 และ 17% ตามลำดับ (เชิดชัยและคณะ, 2524 ข)

ในจำนวนไก่ที่เป็นโรคباطนั้น ไก่เล็กจะมีอัตราการตายสูงกว่าไก่ใหญ่ โดยมีอัตราการตายสูงสุดในช่วงอายุต่ำกว่า 2 เดือน คือประมาณ 41% ของไก่ที่ตายทั้งหมด หลังจากนั้นอัตราการตายจะลดลงเมื่อไก่อายุมากขึ้น (วิมลพรและคณะ, 2531) นอกจากโรคบาทที่สำคัญดังกล่าวแล้ว โรคหวัดหน้าบวมก็เป็นสาเหตุสำคัญอีกโรคหนึ่งที่ทำให้ไก่ตาย 1-3 เดือน มีการสูญเสียค่อนข้างสูง เพราะถึงแม้ว่าโรคนี้จะไม่ทำให้ไก่ตายโดยเฉลี่ยนพลัน แต่ก็ทำให้ไก่อ่อนแอและตายในที่สุด (เชิดชัย, 2528 ก; วิมลพรและคณะ, 2531; เกรียงไกร, 2531)

ไก่พื้นเมืองในชนบทที่ได้รับการป้องกันโรคบาท จะมีอัตราการเลี้ยงรอดดังแท้แรกเกิดจนถึงอายุ 4 เดือนประมาณ 70% หรือมีอัตราการตาย 30% มากกว่าครึ่งของไก่ที่ตายทั้งหมดมีอายุต่ำกว่า 2 เดือน สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากขาดความอบอุ่น อาหารไม่เพียงพอ พยาธิภายในและพยาธิภายนอก (สวัสดิ์และคณะ, 2526 ข; กนก, 2528; วิโรจน์และคณะ, 2530; เกรียงไกรและคณะ, 2531)

ถึงแม้เกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการใช้วัคซีนป้องกันโรคราบทส่วนใหญ่ยอมรับว่าได้ผลดี คือทำให้อัตราการตายของไก่พื้นเมืองลดลง แต่มีเกษตรกรน้อยมากที่ให้วัคซีนป้องกันโรคราบทอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องหลังสิ้นสุดโครงการ (พิมพาร์และคณะ, 2522,2523; สุมาลีและคณะ, 2532; วชิระ, 2532; คชาบุทธ, 2533; ชนัดดา, 2536; พงษ์ศักดิ์, 2538) โดยมีเหตุผล คือ

1) ด้วนเกษตรกร เพราะในช่วงร่วมโครงการเกษตรกรบางรายมิได้ให้วัคซีนด้วยตนเอง แต่มีเจ้าหน้าที่และหรือเพื่อนบ้านเป็นผู้ดำเนินการให้นอกจากนี้เกษตรกรในวัยแรงงาน ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่เลี้ยงพุ่มเพาะปลูกเท่านั้น

2) สภาพการเลี้ยงไก่ไม่เอื้ออำนวยต่อการให้วัคซีนตามโปรแกรมกล่าวคือ เป็นลักษณะของการเลี้ยงตามธรรมชาติ ถ้าต้องการจะให้วัคซีนໄภ จะต้องรอให้ไก่เข้าอกหรือเล้าในเวลากลางคืน ดังนั้นโอกาสที่ไก่จะได้รับวัคซีนครบทุกตัวเป็นไปได้ค่อนข้างยากเนื่องจากต้องที่เกษตรกรมีอยู่ไม่สามารถเข้าไปได้ อีกประการหนึ่งคือ ลูกไก่เกิดไม่พร้อมกันและมีจำนวนน้อย ครั้งละประมาณ 8-10 ตัว

3) โปรแกรมวัคซีนที่แนะนำโดยกรมปศุสัตว์ (ตารางผนวกที่ 1) แม้ว่าให้ผลดี แต่ค่อนข้างจะเป็นภาระในการปฏิบัติของเกษตรกร เพราะในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองต้องแต่แรกเกิดถึงอายุ 4 เดือน ไก่แต่ละตัวต้องได้รับวัคซีนถึง 6 ครั้ง

4) ไม่สะดวกในการซื้อวัคซีนและอุปกรณ์ในการให้วัคซีน

จากปัญหาดังกล่าว ได้มีการศึกษาวิธีการให้วัคซีนและโปรแกรมวัคซีน เพื่อให้สอดคล้องกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในห้องปฏิบัติการโดยการตรวจจาก HI antibody titers ทำโดย hemagglutination inhibition (HI) test (เชิดชัย และพรกิพย์, 2528; เชิดชัยและคณะ, 2528 ก,ข,ค; เชิดชัยและบัญญัติ, 2531 ก) ร่วมกับการทดสอบในหมู่บ้าน (โครงการ

วิจัยระบบการทำฟาร์ม, 2529; กนก, 2528; เกรียงไกรและคณะ, 2531) และได้ข้อสรุปสำคัญคือ

1) การป้องกันโรคไก่พื้นเมือง ใช้วัคซีนป้องกันโรค 3 ชนิด คือ วัคซีนป้องกันโรคไขวัวคลาสเซิล ฝิดาชัยไก่และหัวตีไก่ หัวจะเปียง พอ เพราะอัตราการตายจะใกล้เคียงกับการใช้โปรแกรมวัคซีนป้องกันโรคที่แนะนำโดยกรมปศุสัตว์

2) ไก่อายุต่ำกว่า 1 เดือน สามารถให้วัคซีนไขวัวคลาสเซิล F พร้อมกับฝิดาชัยไก่ได้

3) ไก่อายุมากกว่า 2 เดือน สามารถให้วัคซีนไขวัวคลาสเซิล MP พร้อมกับหัวตีไก่ได้

ทั้งนี้การให้วัคซีนทั้งใน 2) และ 3) ไก่จะไม่แสดงอาการแพ้วัคซีนและทำให้ภูมิคุ้มกันโรคลดลง

สำหรับโปรแกรมวัคซีนป้องกันโรค (ตารางผนวกที่ 2) ที่ได้นำไปปรับใช้ในหมู่บ้านโดยไก่ดั้งเดิมเกิดจนถึง 4 เดือน ได้รับวัคซีนเพียง 2 ครั้ง ปรากฏว่าไก่มีอัตราการ死率 70% ซึ่งมากกว่าครึ่งของไก่ที่ตายมีอายุน้อยกว่า 2 เดือน และตายเนื่องจากสาเหตุอื่นที่ไม่ใช่โรคระบาด เช่น ถูกจิกตี สัตว์อื่นทำร้ายและหรือสูญหาย (เกรียงไกรและคณะ, 2531)

5.3.2 พยาธิ พยาธิที่เป็นปัญหาสำคัญในไก่พื้นเมืองแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ พยาธิภายในและพยาธิภายนอก การที่ไก่ติดพยาธิจะทำให้ประสิทธิภาพการใช้อาหารต่ำ การตอบสนองในการสร้างภูมิคุ้มกันต่อวัคซีนลดลง (อรุณีพงศ์, 2531; เว็ชชัยและคณะ, 2533 ก) และในไก่เล็กถ้าติดพยาธิจำนวนมากก็จะทำให้ไก่ตายได้ (วิจิตร, 2526) อย่างไรก็ตาม ชนิดและจำนวนของพยาธิที่พบจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับอายุและเพศของไก่ ซึ่งระยะเวลาและสถานที่ที่สำรวจ ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากการที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสรุปเฉพาะพยาธิที่พบมากและเป็นปัญหาสำคัญเท่านั้น

1) พยาธิภายใน พยาธิที่พบมากในไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงปล่อยบนพื้นดิน ได้แก่ พยาธิตัวกลม (*Ascaridia galli*) ประมาณ 70–75% พยาธิตัวแบน (*Raillietia spp.*) ประมาณ 80–85% และพยาธิตา (*Oxyspirura mansoni*) ประมาณ 60–70% (นิตยา, 2525; นิยมตักดีและคณะ, 2526; นพและคณะ, 2526; เชิดชัยและคณะ, 2528 จ; อาคมและชัยยงค์, 2530) การติดพยาธิจะเริ่มตรวจพบเมื่อเลี้ยงไก่บนพื้นดินราوا 2 สัปดาห์ และจะพบพยาธิได้เดือนในไก่พื้นเมืองทุกตัวเมื่อเลี้ยงนาน 4 สัปดาห์ (วิจิตร, 2526)

จากรายงานการวิจัยพบว่ายาถ่ายพยาธิมีเบนดาโซล (*Mebendazole*) อัตรา 30–50 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม สามารถขับพยาธิ *Ascaridia galli* และ *Raillietia spp.* ได้ถึง 100% โดยไก่ไม่แสดงอาการแพ้อาหารใด (วิจิตรและคณะ, 2527; เชิดชัยและคณะ, 2533 ข) และการกำจัดพยาธิให้ได้ผลดีนั้น ควรถ่ายพยาธิเดือนละครั้งสำหรับไก่ที่เลี้ยงบนพื้นดิน นอกจากยาดังกล่าวแล้วพบว่า การใช้มะเกลือ (*Diospros mollis*) 10 กรัมหรือหมากดิบ (*Stephania volunda*) 50 กรัมต่อน้ำหนักตัวไก่ 1 กิโลกรัม จะขับพยาธิทั้ง 2 ชนิดได้ประมาณ 60% โดยสมุนไพรทั้งสองชนิดนี้มีประสิทธิภาพดีกว่าขมิ้นชัน (*Curcuma domestica*) และบอร์บีเพ็ดพุงช้าง (*Areca catechu L.*) (พรรนี, 2537; 2538; เชิดชัยและคณะ, 2528 ง; 2540 ก)

2) พยาธิภายนอก พยาธิที่พบมากในภาคกลางบางจังหวัดและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ เหา (*Menopon gallinae*) ประมาณ 80–90% ไร (*Megninia spp.*) ประมาณ 50–60% และหมัด (*Echidnophaga gallinacea*) ประมาณ 20–30% (เชิดชัยและคณะ, 2533; อาคม, 2534; 2535; เกียรติกัตตี, 2537) เป็นที่น่าสังเกตว่า หมัดซึ่งพบมากในฤดูร้อน และเป็นปัญหาสำคัญสำหรับลูกไก่พื้นเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่พบน้อยมากในภาคกลาง การป้องกันและกำจัดพยาธิภายนอกให้ได้ผลดีนั้น นอกจากระดับการกำจัดที่ตัวไก่แล้วยังควรกำจัดบริเวณคอก หรือคอหัวหรือรังไข่ด้วยถึงแม้ว่ายากน้ำแมลงหลางชนิดจะได้ผลดีต่อการกำจัดหมัด เหาและไร่ไก่

ตาม แต่ถ้าใช้ในปริมาณที่ไม่เหมาะสมอาจเกิดอันตรายต่อไก่และคนได้ จาก รายงานการวิจัยพบว่า น้ำมันก้าด (Kerosene) ในน้อยหน่า (Annona squamosa) และหางไฟหล (Denis elliptica) สามารถใช้ได้ผลตีราคากูกและ “ไม่เป็นอันตรายต่อตัวไก่ นอกจากนี้ เกษตรกรยังนิยมใช้ใบกระเพรา (Ocimum sanctum) ตะไคร้ (Cymbopagong) และหรือใบยาสูบ (Nicotina tabacum) รองรังไว้เพื่อป้องกันพยาธิภายในอวัยวะทางหนังด้วย (เชิดชัยและบัญญัติ, 2531 ข; เชิดชัยและคณะ, 2540 ข)

5.4 การจัดการ

การจัดการในที่นี้หมายถึงการผลิตทั้งระบบดังรูปที่ 4 ได้แก่ เล้าไก่ และอุปกรณ์ การจัดการฝุ่นพ่อ-แม่พันธุ์ การฟักไข่ การกอกูกูกไก่ การให้น้ำและอาหาร การป้องกันกำจัดโรคตลอดจนการควบคุมจำนวนไก่ในฝุ่น

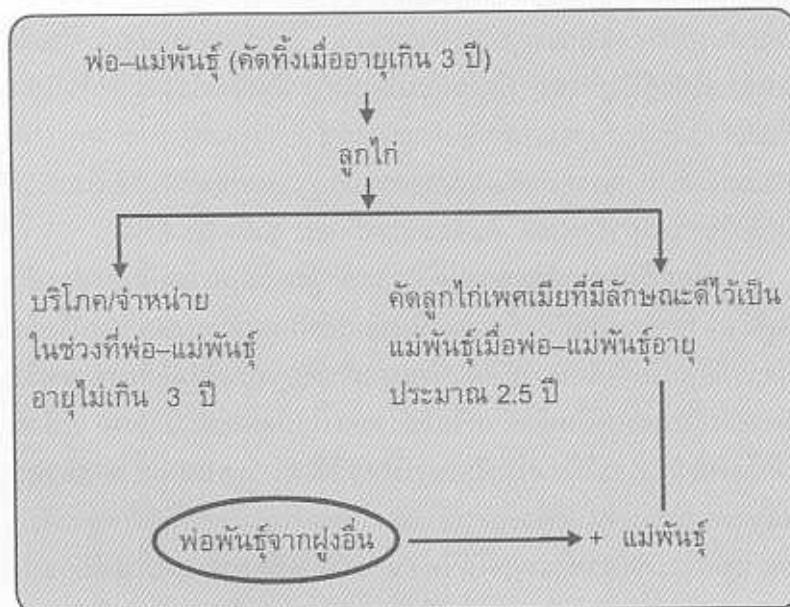
อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านการจัดการมีค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยเรื่องพันธุ์ อาหาร และการป้องกันโรค ข้อมูลส่วนใหญ่ จะเป็นข้อเสนอแนะของนักวิจัย นักพัฒนา และเกษตรกร ที่มีประสบการณ์ ด้านไก่พื้นเมืองซึ่งพอสรุปเป็นประเด็นหลักได้ดังนี้

5.4.1 เล้าไก่ใช้เป็นที่ป้องกันลมและฝนสำหรับไก่ในเวลากลางคืน สะดวกต่อการป้องกันกำจัดโรคและพยาธิ ลักษณะที่สำคัญของเล้าคือ ขังไก่ได้ คนเข้าออกสะดวก มีตอนสำหรับไก่กินนอนเพื่อลดปัญหาการดีดพยาธิ มีรังไข่เท่ากับจำนวนแม่ไก่ ขนาด รูปทรงของรังไข่และต่าแห่งที่วางรังไข่ ควรตั้งกันเพื่อลดปัญหาการไข่ข้อนรัง ที่วางรังไข่ควรอยู่ในมุมมืดแต่หากด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ในการนี้ที่เกย์ตระการต้องการให้วัสดุซึ่งป้องกันโรค ก็จะสามารถจับไก่ได้ทุกด้า การให้วัสดุซึ่งจะสะดวกขึ้น

5.4.2 พ่อ-แม่พันธุ์ การจัดการฝุ่นพ่อ-แม่พันธุ์สามารถทำได้ดังนี้

1) มีพ่อพันธุ์คุณฝุ่นเป็นประจำ โดยใช้พ่อพันธุ์ 1 ตัวต่อแม่พันธุ์ ไก่ไม่เกิน 6 ตัว

- 2) พ่อ-แม่พันธุ์ในผู้ชายมีอายุใกล้เคียงกันโดยเริ่มต้นที่อายุ 6-8 เดือน และคัดทึ้งเมื่ออายุประมาณ 3 ปี
- 3) ควรบริโภคและหรือจ้าหน่ายลูกไก่ที่เกิดจากพ่อ-แม่พันธุ์ ที่มีอายุไม่เกิน 2.5 ปีออกจากฝุงเมื่ออายุประมาณ 4-5 เดือน
- 4) เตรียมพ่อ-แม่พันธุ์ทุกตัวแทน ตั้งนศิอ เมื่อพ่อแม่พันธุ์อายุ ประมาณ 2.5 ปี เริ่มคัดลูกไก่เพศเมียที่มีลักษณะดีไว้เป็นแม่พันธุ์ โดยเริ่มคัดได้ตั้งแต่ลูกไก่อายุประมาณ 2 เดือน และเมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์ให้คัดพ่อ-แม่พันธุ์และไก่รุ่นเพศผู้บริโภคหรือจ้าหน่าย หลังจากนั้น ใช้ไก่จากแหล่งอื่นที่มีลักษณะดีมาเป็นพ่อพันธุ์คุณฝุงต่อไป เพื่อหลีกเลี่ยงการผสมเลือดขื้น (รูปที่ 8)

รูปที่ 8 : การจัดการฝุงพ่อ-แม่พันธุ์ไก่พื้นเมือง (ปรับปรุง)

5.4.3 ไข่และการฟักไข่ ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของไก่พื้นเมืองคือ การไข่ข้อนรัง มีผลทำให้ไข่แตกและอัตราการฟักออกลดลง ซึ่งเกิดจากรังไข่มีไม่เพียงพอกับจำนวนแม่ไก่ รังไข่มีขนาดและรูปร่างเหมือนกัน และวางอยู่ในระดับเดียวกัน (แก้ไขโดย 5.4.1) ถึงแม้ว่ามีรังไข่เพียงพอแต่ ก็อาจเกิดปัญหานี้เข่นกันถ้ามีแม่พันธุ์เกิน 6–7 ตัวในผุงเดียว กัน หลังจากแม่ไก่พักไข่ในแต่ละชุด ควรเปลี่ยนสิ่งรองรังทุกครั้ง และถ้าให้ดี อาจใช้กระเพราและหัวอินยาสูบผสมกับฟางข้าวหรือหญ้าแห้งรองรัง ซึ่งจะช่วยป้องกันพยาธิภายนอกได้ทางหนึ่งด้วย

อัตราการฟักออกของไก่พื้นเมืองจะต่ำสุดในฤดูร้อน เนื่องจากอุณหภูมิและความชื้นในอากาศไม่เหมาะสมสำหรับพักไข่ และเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นก็จะมีผลให้คุณภาพน้ำเชื้อของเพศผู้ลดลงทำให้อัตราการผสมติดต่ำ เกษตรกรที่อ้าปากชูมแพ จังหวัดขอนแก่น อ้าปากอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ดได้แก้ปัญหาสภาพแวดล้อมโดยให้ไก่พื้นเมืองไข่และฟักไข่ในถังซีเมนต์ (ถังล้วง) ซึ่งวางบนพื้นดินที่ร่วนชါยแล้วใช้หอยแท่งหรือฟางข้าวรองใช้บัวรับน้ำบริเวณรอบถังซีเมนต์เพื่อลดอุณหภูมิและเพิ่มความชื้นในช่วงที่ไก่พักไข่ปรากฏว่าให้ผลดี คืออัตราการฟักออกสูงถึง 70–80%

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ได้มีการนำตู้ฟักไข่ขนาดเล็กลงสู่ระดับหมู่บ้าน ในประเทศนี้ยังมีความเห็นขัดแย้งกันอยู่ว่าเหมาะสมหรือไม่ กล่าวคือลูกไก่ที่เกิดจากตู้ฟักแข็งแรงเท่ากับลูกไก่ที่แม่ไก่ฟักเองหรือไม่ ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นคุ้มค่าหรือไม่ อย่างไรก็ตาม มีผู้วิจัยหลายท่านให้ข้อคิดว่า การให้แม่ไก่ฟักเองเป็นวิธีที่เหมาะสมสมกับเกษตรกรอยู่แล้ว เพราะจำนวนไข่ที่จะเข้าฟักไม่มากพอ และถ้าลูกไก่เกิดพร้อมๆ กัน แม้ว่าจะสะดวกในการให้วัสดุชนิด แต่อาจมีผลกระทบในเรื่องของความสมดุลระหว่างจำนวนไก่ที่เลี้ยงกับอาหารในธรรมชาติ (gnk, 2528; อภิชัย, 2541)

5.4.4 การเพิ่มจำนวนไข่–ลูกไก่ จากรูปที่ 2 จะเห็นว่าสามารถเพิ่มจำนวนชุดของการไข่ให้มากขึ้น โดยลดเวลาให้แม่ไก่เลี้ยงลูก (กก) น้อยลง จากรายงานการวิจัยพบว่า การแยกลูกไก่ออกจากแม่ไก่มีอายุ 1 เดือน จะทำให้ไข่เพิ่มขึ้นจากเดิม 3–4 ชุดต่อปี เป็น 5–6 ชุดต่อปี แต่วิธีนี้มีจุดอ่อนคือลูกไก่ต้องใช้เวลาประมาณ 1–2 สัปดาห์หลังจากแยกออกจากแม่ไก่ในการเรียนรู้ที่จะหาอาหารตามธรรมชาติ (เกรียงไกร, 2531; สรรเพชร, 2532; เทอดศักดิ์และคณะ, 2535)

5.4.5 อาหารและการให้อาหาร จากการที่เกษตรกรปล่อยให้ไก่หากินเองตามธรรมชาติ ทำให้แหล่งอาหารไปริบดินอาจจะไม่เพียงพอ โดยเฉพาะถ้ามีไก่เป็นจำนวนมากและหรือในทุตร้อน การเพิ่มแหล่งอาหารไปริบดินสำหรับไก่พื้นเมืองอาจทำได้โดยนำวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรในห้องถังมาใช้ประโยชน์ เช่น ในพืชตระกูลถั่วชนิดต่างๆ ในปอหรือในมันถั่วหลังจากแห้ง (เยาวมาลัยและคณะ, 2531; นพวรรณและคณะ, 2533; สุมน, 2536) รวมกับแนวหน้าและหรือส่วนเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกในทุตร้อน (กิตติ, 2532) หรือใช้ไฟล่องแสงในเวลากลางคืน ซึ่งวิธีนี้นอกจากจะเป็นการเพิ่มแหล่งอาหารไปริบดินให้ไก่แล้ว ยังเป็นการกำจัดแมลงศัตรูพืชได้อีกด้วย

5.4.6 การป้องกันโรค–พยาธิ อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีที่สามารถเพิ่มผลผลิตไก่พื้นเมืองอย่างเห็นผลค่อนข้างชัดเจน แต่ยังมีปัญหานี้เรื่องของวิธีการ การจัดหาวัสดุชีวนะและการยอมรับของเกษตรกร ดังนั้น ถ้าปัญหานี้คล่องไก่ให้รับการแก้ไข จะทำให้ผลผลิตไก่พื้นเมืองเพิ่มขึ้นอย่างมาก

จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่า ถ้าเกษตรกรต้องการเพิ่มผลผลิตไก่พื้นเมือง และมีความรู้เรื่องการจัดการแล้ว เกษตรกรสามารถแก้ไขหรือปรับปรุงได้ด้วยตนเอง เช่น เล้าไก่ การจัดการฟุ่งพ่อ–แม่พันธุ์ การเพิ่มจำนวนชุดของไข่ และการนำอาหารไปริบดินในธรรมชาติมาใช้เลี้ยงไก่ ซึ่งใช้เงินสดในการดำเนินการน้อยมาก แต่ต้องใช้แรงงาน

และเอาใจใส่คูณเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ถ้าปรับปรุงเฉพาะการจัดการ ดังกล่าวข้างต้น จำนวนไก่ที่เพิ่มขึ้นอาจเห็นได้ไม่ชัดเจน จึงอาจทำให้ขาดแรงจูงใจสำหรับเกษตรกร ดังนั้นการเพิ่มผลผลิตไก่พื้นเมืองโดย ใช้วัสดุชีวภาพป้องกันโรคจึงเป็นสิ่งจำเป็นและได้ผลเร็ว แต่ก็เป็นสิ่งใหม่ สำหรับเกษตรกร ซึ่งยังมีปัญหาอีกมากmany ที่ต้องได้รับการแก้ไข อย่างเร่งด่วน

บทที่ 6

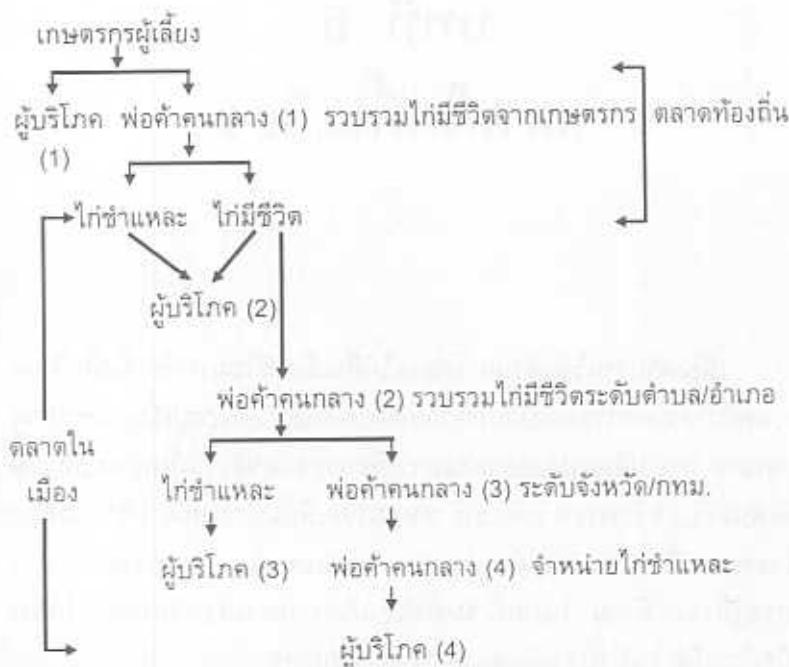
ตลาดไก่พื้นเมือง

เนื่องจากงานวิจัยด้านการตลาดไก่พื้นเมืองมีไม่มากนัก ดังนั้นข้อมูลส่วนหนึ่งได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเกษตรกรผู้เลี้ยงและหรือผู้จำหน่าย การเปลี่ยนแปลงและหรือการพัฒนาตลาดของไก่พื้นเมือง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ อาทิเช่น ขนาดชุมชนเนียมประเพณี ปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติ การเดลิอนบัญญาร่องาน การคุณภาพ ตลอดจนภาระทางเศรษฐกิจและสังคม ในบทนี้ จะซึ่งให้เห็นถึงภาพบางส่วนของตลาดไก่พื้นเมืองในอดีต จนถึงปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

6.1 ตลาดไก่พื้นเมืองในอดีต

ส่วนใหญ่จะอยู่ภายในหมู่บ้านหรือระหว่างหมู่บ้านใกล้เคียง และเป็นการขายตรงกับผู้บริโภค(1) คือเกษตรกรด้วยกันเอง การจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง(1) มีน้อยมาก ยกเว้นบางหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ตัวตลาดและการคุณภาพสุดๆ (รูปที่ 9)

การซื้อขายไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านจะมีเป็นครั้งคราวคือ เมื่อมีแขกมาเยี่ยมเยียนก็จะหาซื้อไก่พื้นเมืองมาปรุงอาหารเพื่อเลี้ยงรับรอง ซึ่งที่มีการซื้อขายกันมากคือ ถูกดำนาและเกียวก้าว ไก่พื้นเมืองจะมีราคายังคงและหากซื้อได้ยาก ถึงแม่ไก่พื้นเมืองในช่วงฤดูนี้จะมีมากกว่าฤดูอื่น แต่เกษตรกรก็จะไม่นิยมขายนอกจากมีความจำเป็นต้องใช้เงินสด เพราะต้องการเก็บไว้ใช้เป็นอาหารดังกล่าวข้างต้น

รูปที่ 9 โครงสร้างตลาดไก่พื้นเมือง

สำหรับไก่ที่เกษตรกรนำไปจำหน่ายนอกหมู่บ้านเน้นมีจำนวนไม่มากนัก ครั้งละประมาณ 1-5 ตัว โดยจะนำไปขายต่อน้ำมือเดียวพร้อมกับผลผลิตเกษตรอื่นๆ ซึ่งที่น้ำไปขายมากคือตุ่ร้อนซึ่งเป็นระยะที่เกิดโรคระบาด เมื่อไก่ในหมู่บ้านเริ่มตายเกษตรกรจะนำไปรุ่นรวมทั้งฟ่อ-แมพันธุ์ที่แสดงอาการป่วยไปขาย ราคาน้ำขายในช่วงนี้จะต่ำกว่าตุ่ร้อน แต่เกษตรกรก็พอใจ เพราะถ้าไม่ขายไก่จะตายซึ่งเกษตรกรไม่นิยมบริโภคไก่ที่ตายด้วยโรค นอกจากนี้เกษตรกรให้เหตุผลว่าเป็นการลดปัญหาโรคระบาดได้อีกด้วย

ในอดีต ตลาดระดับตำบลมีค่อนข้างน้อยส่วนใหญ่จะเป็นตลาดระดับ

อ่าเภอหรือจังหวัด พ่อค้าคนกลางเก็บอบทั้งหมดเป็นคนไทยเชื้อสายจีน พ่อค้าคนกลางจะออกไปรวบรวมไก่ตามหมู่บ้านในเวลาเช้า เมื่อรุ่งรัตน์ไก่ได้ก็จะซื้อกลับไปเพื่อส่งจ้าหน่ายในตอนบ่ายวันเดียวกันทั้งในรูปของไก่ช้าแหลม (แยกเครื่องในแต่ไม่แยกส่วน) และหรือไก่มีชีวิต (บริโภค 2) หรือจ้าหน่ายไปต่อค้าคนกลาง (3) ในตลาดอีกทอดหนึ่ง

ไก่พื้นเมืองที่ขายจะคล้ายไปกับ ขนาดและเพศ แต่ไก่รุ่นเพศเมีย จะได้ราคากลูกที่สุด การซื้อขายในหมู่บ้านระหว่างเกษตรกรด้วยกันเองจะเป็นการถกลงราคาโดยการเหมาเป็นตัว แล้วเมื่อมีการซื้อขายภายนอกหมู่บ้านมากขึ้น วิธีการขายก็เปลี่ยนจากเหมาตัวเป็นน้ำหนัก

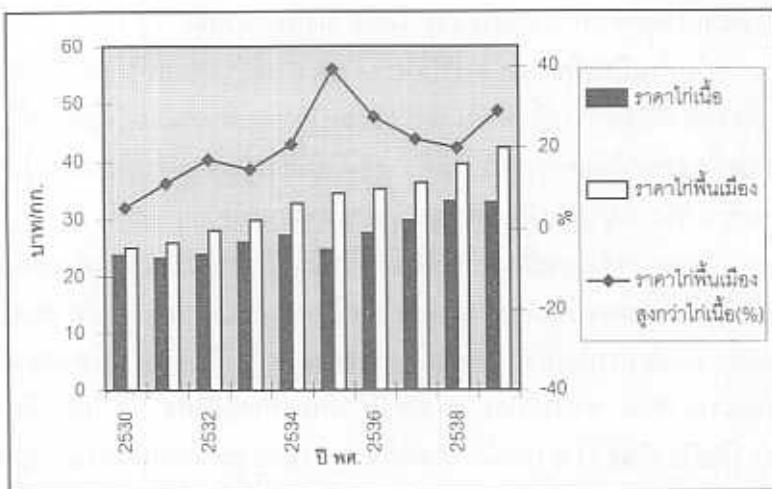
จากการสำรวจข้อมูลการซื้อขายไก่พื้นเมืองใน 10 อ่าเภอ จาก 7 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อปี พ.ศ. 2525 (เกรียงไกร, 2526) พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง ประมาณ 70% มีไก่ขายปีละ 5–20 ตัว ประมาณ 19% ขายไก่ปีละ 21–30 ตัว เกษตรกรที่มีไก่ขายมากกว่าปีละ 30 ตัวเมียเพียง 11% เท่านั้น ราคากลูกที่จ้าหน่ายอยู่ระหว่างกิโลกรัมละ 22–32 บาท หรือเฉลี่ยกิโลกรัมละ 25–27 บาท ซึ่งเกษตรกรพอใจกับราคัตั้งกล่าว

6.2 ตลาดไก่พื้นเมืองในปัจจุบัน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2539) รายงานว่าไก่พื้นเมืองในประเทศไทยเพิ่มขึ้นถึง 64% คือจาก 50 ล้านตัวในปี พ.ศ. 2534 เป็น 82 ล้านตัวในปี พ.ศ. 2539 จำนวนไก่พื้นเมืองที่เพิ่มขึ้นนี้ อาจเป็นเพราะการเพิ่มจำนวนของประชากรที่ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองเพิ่มขึ้น อีกประการหนึ่งคือ การเพิ่มจำนวนไก่ต่อครัวเรือนของเกษตรกรบางรายที่ได้รับค่าแนะนำการปรับปรุงการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

จากข้อมูลในรูปที่ 10 ชี้ให้เห็นว่าราคากิไกพื้นเมืองมีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยตลอดคือ ราคากิไกพื้นเมืองมีชีวิตในปัจจุบันสูงกว่าเมื่อปี พ.ศ. 2530

กิโลกรัมละประมาณ 68 % (27 vs 45) และต้าเบรี่ยนเทียบกับไก่เนื้อในช่วงปี พ.ศ. 2530–2539 จะเห็นได้ว่าไก่พื้นเมืองมีราคาสูงกว่าไก่เนื้อด้วยต่อตัวเฉลี่ยกิโลกรัมละ 20–30 % ของราคากไก่เนื้อ

รูปที่ 10: เปรียบเทียบเทียบราคากไก่นึ่งและไก่พื้นเมืองมีชีวิตระหว่าง

ปี พ.ศ.2530–2539

ที่มา: ข้อมูลตัดแปลงจาก สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2539) และ ธนาคารกรุงไทย (2540)

จากการที่การคุมนาคมสะดวก และมีร้านค้าปลีกในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกษตรกรสามารถเลือกซื้ออาหารอย่างอื่นที่มีราคาถูกกว่าไก่พื้นเมือง เช่น ปลาดุก ปลาແหง້ ไก่ย่างหรืออาหารสำเร็จรูปต่างๆ โดยเกษตรกรจะนำไก่พื้นเมืองไปขายและนำเงินสดที่ได้ไปซื้ออาหารอื่นซึ่งราคาต่ำกว่าไก่พื้นเมือง ทำให้เกษตรกรนิยมนำไก่พื้นเมืองมาจำหน่ายนอกหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ทั้งในรูปของการขายโดยตรงกับผู้บริโภค และหรือผ่านพ่อค้าคนกลาง

ในอดีตพ่อค้าคนกลางส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน แต่ปัจจุบัน พ่อค้าคนกลางทั้ง (1) และ (2) ที่เป็นเกษตรกรรมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรจำนวนหนึ่งเคยออกไปทำงานด่างเด่น ทำให้เกิดการเรียนรู้และมี ประสบการณ์ด้านการตลาดและหรือได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ อ่านไว้ก็ตาม ในช่วงปกติการซื้อขายไก่พื้นเมืองก็จะอยู่เฉพาะภายในพื้นที่เขตอำเภอหรือ จังหวัดเท่านั้น ยกเว้นตลาดกลางกรุงเทพฯ

ไก่ที่ขายในตลาดระดับอำเภอ จังหวัด และตลาดกลางในกรุงเทพฯ จะมีคุณภาพและลักษณะจำเพาะมากกว่าตลาดท้องถิ่น กล่าวคือจะต้องเป็น ไก่รุ่น น้ำหนักตัวไม่เกิน 2 กิโลกรัม คุณภาพเนื้อไก่ต้องดี คือมีสีค่อนข้าง เหลือง ขนเรียบเป็นแม้น อกโโด ที่สำคัญต้องไม่เป็นโรคหรือมีผลบนลักษณะ ถ้าเป็นไก่สาวชนสีสีด้ำดึงไม่ใช่ น้ำหนักตัวประมาณ 1.3 กิโลกรัม จะได้ ราคาตีกันกว่าลักษณะอื่นๆ

ตลาดใหญ่ในกรุงเทพฯ ที่มีการซื้อขายไก่พื้นเมืองเป็นประจำก็คือ ตลาดคลองเตยกับเยาวราช (เก้าชั้น) โดยแต่ละวันจะมียอดขายมากกว่า พันกิโลกรัมขึ้นไป ไก่ที่นำมาขายส่วนใหญ่เป็นจังหวัดที่อยู่รอบๆ กรุงเทพฯ โดยจะมีพ่อค้าคนกลางกว้านซื้อจากเกษตรกรมาขายให้กับกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า ซึ่งมีอยู่ไม่น้อยกว่า 100 ราย หรือบางรายก็จะซื้อกับเกษตรกรโดยตรง ถูกค้า ส่วนใหญ่จะเป็นขาประจำซึ่งประกอบอาชีพขายอาหาร ตั้งแต่ข้างแรกจนถึง โรงเรม ส่วนขาประจำมีไม่นานนัก ราคาที่ขายจะต่างกันตามทุกๆ กลุ่ม โดย ในครัวร้อนกับครัวหนาวไก่จะมีราคาสูงกว่าครัวฝันれลี่กิโลกรัมละ 5 บาท ซึ่งที่ไก่ราคาก็ที่สุดคือ เทศกาลกินเจ เพราะจะขายได้น้อยมาก แต่ราคาก็ไม่ถูกกว่าไก่กระทง ซึ่งที่ไก่ราคาก็สูงที่สุดคือเทศกาลคริสต์มาส (มติชน, 2537)

ในช่วงเทศกาลคริสต์มาสซึ่งเป็นช่วงที่ไก่พื้นเมืองมีราคาสูงที่สุดนั้น เกษตรกรที่เคยมาทำงานในกรุงเทพฯ ก็นิยมรวมรวมไก่พื้นเมืองมาขายเข็น กัน เพราะถึงแม้ว่าค่าขนส่งสูงแต่ก็ทำรายได้อย่างคุ้มค่า ด้วยอย่างเช่น

เกษตรกรในอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวนกันประมาณ 20–25 คน เมื่อรวมรวมไก่ได้ประมาณ 1,000–1,250 ตัว กิจกรรมการบรรทุกมาขายที่กรุงเทพฯ ตลาดที่เกษตรกรนิยมไปขายไก่มีอยู่ 3 แห่ง คือ วงศ์เรียนใหญ่ ตลาดพลู และคลองเตย การขายจะเริ่มก่อนวันไหว้ 2 วัน โดยถ้าขายHEMA ราคากลูกกว่าขายปลีกกล่องละ 5–10 บาท (พงษ์ชาญและคณะ, 2530)

โดยภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า ตลาดไก่พื้นเมืองยังเปิดกว้างอยู่ทั้งในระดับท้องถิ่นและในเมือง ทั้งนี้เป็น เพราะไก่พื้นเมืองมีเนื้อแน่น ไขมันน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับไก่เนื้อ ประกอบกับไม่มีสารพิษตกค้าง ดังนั้นการสนับสนุนให้มีตลาดชุมชนกระจายตัวมากขึ้น น่าจะเป็นทิศทางที่ถูกต้องและเป็นผลดีต่อเกษตรกรโดยตรง ที่สำคัญจะต้องคงลักษณะเด่นของไก่พื้นเมืองซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดคือ คุณภาพหากเอาไว้ เพราะเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ทำให้ราคาไก่พื้นเมืองสูงกว่าไก่เนื้อมาโดยตลอด

นอกจากไก่พื้นเมืองแล้ว ในปัจจุบันคาดว่าจะมีไก่ลูกผสมพื้นเมืองออกสู่ตลาดประมาณล้านตัวทั้ง 80,000–100,000 ตัว โดยส่วนใหญ่จะเป็นตลาดในกรุงเทพฯ และจังหวัดรอบๆ กรุงเทพฯ ซึ่งในธุรกิจการเลี้ยงไก่นิยมเรียกว่าตลาดบน คือกุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูงกว่าผู้บริโภคทั่วไป อย่างไรก็ตามปัจจุบันความต้องการของตลาดไก่ลูกผสมพื้นเมืองในต่างจังหวัด ทั้งในภาคเหนือ (อภิชัย, 2540) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปิยะศักดิ์, ติดต่อส่วนตัว) ยังมีน้อยมาก และเป็นเป้าหมายของการหนีงานหอบัญถือสืบ ไก่ลูกผสมรายย่อยที่ได้รับการส่งเสริมจากวิสาหกิจเพื่อการผลิต

6.3 ตลาดไก่พื้นเมืองในอนาคต

อาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ

6.3.1 ตลาดในประเทศ จาก 6.2 ซึ่งให้เห็นว่าตลาดในประเทศยังมีความต้องการไก่พื้นเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับในเมือง โดย

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองซึ่งมีประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศสามารถนำผลผลิตที่ได้มาจ้าหาน่ายด้วยตนเองและหรือผ่านเพื่อค้าคนกลางโดยได้รับผลตอบแทนที่ค่อนข้างเป็นธรรม ที่สำคัญคือ ไม่เป็นระบบผูกขาดและการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ตั้งนั้นในเมืองคลาดคราวคงรูปแบบเดิมไว้ โดยภาครัฐควรให้การสนับสนุนการจัดตั้งตลาดชุมชนอย่างจริงจัง

6.3.2 ตลาดต่างประเทศ ไก่พื้นเมืองเป็นที่นิยมของผู้บริโภคของทุกประเทศในเขตเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น ได้หัวนว เกาหลี มาเลเซีย พลิบินส์ และอินโดนีเซีย โดยไก่พื้นเมืองแท้เป็นไก่ที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภค เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือไก่ลูกผสมพื้นเมือง และสุดท้ายคือไก่นেื้อ ไก่พื้นเมืองที่ตลาดต้องการมีขนาดตั้งแต่ 1.5-2.0 กิโลกรัม/ตัว โดยเฉพาะไก่สาวที่มีอายุพร้อมที่จะไข่หรือเริ่มไข่ (สวัสดิ์, 2537)

ปัจจัยสำคัญในการทำธุรกิจเพื่อการส่งออกก็คือ ปริมาณและความสม่ำเสมอของผลผลิต เมื่อพิจารณาถึงผลตีและผลเสียโดยเฉพาะต่อเกษตรกรรายย่อยแล้ว การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อการส่งออกอาจจะไม่เหมาะสมนัก

ที่มีความเป็นไปได้สูงคือ ไก่ลูกผสมพื้นเมือง เพราะสามารถที่จะดำเนินการในเชิงธุรกิจได้ ซึ่งในปัจจุบันก็ยังมีปัญหาในเรื่องของบริโภค ความสม่ำเสมอของผลผลิตและโรงเชื้อด้วยไก่ลูกผสมพื้นเมืองอยู่ (ลิวิต, 2542) ประเทศไทยเป้าหมายในการส่งออกที่สำคัญคือ ประเทศไทยญี่ปุ่น ซึ่งมีความต้องการและกำลังซื้อโดยเฉลี่ยสูงกว่าประเทศอื่นๆ จากการประเมินดันทุนการผลิต และการขนส่งไก่พื้นเมืองแซ่เบ็งเพื่อส่งไปจำหน่ายที่ประเทศไทยญี่ปุ่น แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ ไก่ตอกกระดูกดันทุนประมาณ 144,810 บาท/ตัน และไก่ติดกระดูกดันทุนประมาณ 48,970 บาท/ตัน (อัตราแลกเปลี่ยน 25 บาท/US\$, สวัสดิ์, 2537)

จากข้อมูลซึ่งให้เห็นว่า ไก่พื้นเมือง ไก่สูกผสมพื้นเมืองและไก่นีอ มีเป้าหมายการตลาดแตกต่างกันค่อนข้างชัดเจน ซึ่งสามารถใช้ประกอบในการพิจารณากำหนดนโยบาย และทิศทางการพัฒนาได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีการผลิตไก่พื้นเมืองและไก่นีอ ประมาณ 1.5 ล้านตันต่อปี ซึ่งเป็นปริมาณที่เพียงพอสำหรับการบริโภคภายในประเทศ แต่ในอดีต ประเทศไทยเคยเป็นผู้นำในการส่งออกไก่พื้นเมืองและไก่นีอ อย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยไม่สามารถคงอัตราการส่งออกได้ต่อไป สาเหตุหลักคือ การแข่งขันของไก่สายพันธุ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพดีและราคาถูกกว่า ทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบในด้านนี้ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีความสามารถในการผลิตไก่พื้นเมืองและไก่นีอ ที่มีคุณภาพดีและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สำคัญ แต่ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยต้องหันมาเน้นการตลาดภายในประเทศมากขึ้น พร้อมกับการพัฒนาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในประเทศได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีความสามารถในการผลิตไก่พื้นเมืองและไก่นีอ ที่มีคุณภาพดีและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สำคัญ แต่ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยต้องหันมาเน้นการตลาดภายในประเทศมากขึ้น พร้อมกับการพัฒนาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในประเทศได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างรอบคอบ ให้สามารถรักษาความสามารถในการผลิตไก่พื้นเมืองและไก่นีอ ที่มีคุณภาพดีและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สำคัญ แต่ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยต้องหันมาเน้นการตลาดภายในประเทศมากขึ้น พร้อมกับการพัฒนาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในประเทศได้ดีขึ้น

บทที่ 7

สรุปและเสนอแนะ

จากการรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับไก่พื้นเมือง และไก่ลูกผสมพื้นเมือง สามารถสรุปและเสนอแนะได้ดังนี้

7.1 สรุป

7.1.1 ไก่พื้นเมือง มีข้อดีและเหมาะสมกับเกษตรกรสำหรับผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายเมื่อเหลือจากการบริโภคและถ้าเกษตรกรต้องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมควรเลี้ยงในไร่นา เพราะจะช่วยลดปัญหาโรคระบาดและเพิ่มพื้นที่ในการเลี้ยงซึ่งจะทำให้สามารถเลี้ยงไก่ได้จำนวนมากขึ้น

1) จากสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในปัจจุบัน พบว่าไก่พื้นเมืองมีศักยภาพที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจาก 20–30 % เป็น 50–60 % ด้วยวิธีการที่เกิดผลกระทบต่อระบบการผลิตของเกษตรกรน้อยที่สุดดังนี้ คือ

(1) เพิ่มอัตราการไขหรือจำนวนลูกไก่ต่อแม่ต่อปี โดยลดระยะเวลาการเลี้ยงลูกให้สั้นลง

(2) ลดอัตราการตาย โดยการให้วัคซีนป้องกันโรคที่ผลิตโดยกรมปศุสัตว์ คือ ฝีดาษไก่ นิวคาสเซิลและหิวah ไก่ แต่ควรปรับโปรแกรมวัคซีนให้เหมาะสมและอำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรอย่างเร่งด่วนในการจัดซื้อวัคซีนและอุปกรณ์วัคซีน

(3) สนับสนุน และรณรงค์ให้เกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรและแปรรูปเป็นอาหารไว้เป็นอาหารไก่พื้นเมืองมากกว่าการใช้อาหารสำเร็จรูปรวมกับการใช้สมุนไพรส้าหรับป้องกันกำจัดพยาธิภัยนอกและภายใน

2) ระบบตลาดในประเทศสำหรับไก่พื้นเมืองต้องยังแล้ว เนื่องจากไม่เป็นระบบผูกขาดและมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นควรสนับสนุนให้มีตลาดชุมชนมากขึ้น

7.1.2 ไก่ลูกผสมพื้นเมือง จะมีประสิทธิภาพการผลิตดีกว่าไก่พื้นเมืองเฉพาะภัยได้การจัดการที่ดีเท่านั้น แต่ด้วยว่าไก่พื้นเมืองทุกประการ เมื่อนำไปเลี้ยงในสภาพชนบท ดังนั้น จึง

1) ไม่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรในรูปการปล่อยเลี้ยงแบบธรรมชาติเหมือนกับไก่พื้นเมือง แต่ควรเลี้ยงขังคอกในลักษณะเข้าหมดออกหมด (all in-all out) เพราะถ้ามีไก่ลูกผสมบางส่วนติดค้างอยู่ในพื้นที่ และผสมพันธุ์กับไก่พื้นเมืองจะทำให้เกิดผลเสียในระยะยาวถาวรคือ มีผลให้คุณสมบัติที่ดีและสำคัญของไก่พื้นเมืองสูญเสียไป ได้แก่ ความด้านทาน โรคการฟักไข่และการเลี้ยงลูก อีกประการหนึ่งคือ ในบางพื้นที่ยังมีปัญหารือราคาน้ำหน้ำอาจให้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ

2) เหมาะสมกับการผลิตเพื่อการค้า สำหรับตลาดบนและหรือส่งออก การเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตด้วยวิธีคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ น่าจะเป็นผลดีกว่าการพัฒนาเรื่องอาหารเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อไม่ให้คุณสมบัติที่ดีคือ คุณภาพซากลดลง

7.2 เสนอแนะ

7.2.1 ครอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1) งานวิจัยพื้นฐาน (Basic research) เพื่อหาคำตอบว่า

ทำไม่ໄกพื้นเมืองจึงสามารถปรับตัวและเลี้ยงรอดในสภาพชนบทได้และໄกพื้นเมืองมีศักยภาพที่จะเพิ่มผลผลิตได้สูงสุดเท่าได เพื่อใช้ประกอบการดัดสินใจในการวางแผนการวิจัยในขั้นต่อไป

(1) ความมีการศึกษา และรวบรวมลักษณะพันธุกรรมที่ดีของໄกพื้นเมือง เช่น ความต้านทานโรค ความทนทานต่อความเครียดเนื่องจากความร้อน (heat stress) ความสามารถในการใช้อาหารที่มีคุณภาพดี การฟักไข่

(2) ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม ระบบการย่อยอาหาร และระบบการลับพันธุ์

2) งานวิจัยประยุกต์ (Applied research)

(1) ความมีการศึกษาในระดับฟาร์มร่วมกับการประเมินผลในเชิงเศรษฐกิจและสังคมให้มากขึ้น

(2) ความมีการศึกษาหาแหล่งไปรษณีย์ในธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับใช้เป็นอาหารสำหรับลูกไก่ในระยะ 1–2 เดือนแรก ซึ่งเป็นระยะเวกติดของลูกไก่พื้นเมือง

(3) การศึกษาในเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยเฉพาะการนำสมุนไพรมาใช้เพื่อป้องกันและรักษาโรคภัยศักยภาพและเจ้าลีก แล้วกระจายข้อมูลสู่วงกว้างมากขึ้น

(4) ความมีการศึกษาว่า ไกพื้นเมืองจะเป็นกิจกรรมหนึ่งในระบบเกษตรผสมผสานได้อย่างไร ที่จะเสริมหรือเกือกูลกับกิจกรรมอื่นๆ

7.2.2 แนวคิดการพัฒนา

1) รู้จักรสนับสนุนงบประมาณและให้ความสำคัญในการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างเต็มที่ ในระหว่างดำเนินการและโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้จะได้ทราบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกร เพื่อที่จะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาเผยแพร่

และใช้ประกอบการตัดสินใจสำหรับกำหนดเชิงนโยบายต่อไป

2) รูปแบบการพัฒนาควรเน้นให้เกษตรกรพึ่งตนเองมากกว่าการแจกพันธุ์ไม้ หรือวัสดุชั้นและอุปกรณ์สำหรับให้วัสดุชั้น การพัฒนาควรผ่านองค์กรในระดับท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลและหรือระบบโรงเรียน ในระบบโรงเรียนควรให้ความรู้แก่นักเรียนมิใช่ให้ครูเลี้ยงໄก่ในโรงเรียน

3) โครงการหมู่บ้านปลูกไร่ไก่ซึ่งดำเนินการโดยกรมปศุสัตว์นั้น เป็นโครงการที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง น่าจะได้รับการสนับสนุนต่อไป

4) ควรมีการประชาสัมพันธ์คุณสมบัติที่ดี โดยเฉพาะคุณภาพชาขายของไก่พื้นเมืองให้สู่วงกว้างมากขึ้น

5) เพย์แพร์องค์ความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งไม่กระบวนการต่อระบบการผลิตของเกษตรกรได้แก่

(1) เล้าหรือออกไก่และอุปกรณ์ที่ควรมีสำหรับไก่พื้นเมือง

(2) วิธีการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์

(3) วิธีการเพิ่มจำนวนไข่ โดยลดเวลาการเลี้ยงลูกของแม่ไก่ให้น้อยลง

(4) การใช้สมุนไพรบางชนิดเพื่อป้องกัน และกำจัดพยาธิภายในอกและภายใน

(5) วิธีเพิ่มอัตราการฟักอุ่นในฤดูแล้ง

7.2.3 บทบาทของรัฐและเอกชน

1) รัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาไก่พื้นเมืองมากกว่าไก่ลูกผสมโดย

(1) สนับสนุนงบประมาณเพื่อศึกษาวิจัย ห้องงานวิจัยพื้นฐาน (Basic research) และงานวิจัยประยุกต์ (Applied research)

(2) จัดตั้งศูนย์รวบรวมพันธุกรรมที่ดีของไก่พื้นเมือง เพื่อใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองในอนาคต

(3) สนับสนุนอย่างจริงจังในการจดทะเบียนพันธุ์ไก่พื้นเมือง ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของสมาคมอนุรักษ์ไก่พื้นเมือง

(4) อำนวยความสะดวกและสนับสนุนภาคเอกชนในการผลิต 'ไก่ลูกผสม' เพื่อการส่งออก

2) ภาคเอกชน

(1) สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับไก่ลูกผสม พื้นเมือง

(2) สนับสนุนในการจัดตั้งคลัดชุมชนสำหรับไก่พื้นเมือง

เอกสารอ้างอิง¹

1. วิทยานิพนธ์

เกรียงไกร ใจประการ. 2531. การศึกษาหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไก่พื้นเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เกียรติศักดิ์ ลิ้มสุ渥ชา. 2537. การศึกษาภาวะของการปรากฏและภาวะระบาดของพยาธิ寄生虫 ไก่พื้นเมืองโดยเดิมรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสัตววิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คหายุทธ มีตรสูงนน. 2533. การใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ในบ้านโนนสว่าง ตำบลบ้านบัวขาว อ่าเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เดชา สายชู. 2537. การศึกษาค่าพลังงานที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงของวัตถุดินอาหารสัตว์และของอาหารสำเร็จในไก่เนื้อสูกผสม. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

¹ เพื่อสะท้อนถึงการค้นคว้าซึ่งได้แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. วิทยานิพนธ์ และ 2. รายงานการวิจัย

- ธนัตตา โสภากัจตร. 2536. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรต่อโครงการเพิ่มผลผลิตไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านชนบท โดยการให้วัสดุซึ่งป้องกันโรค จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตยา จงอัจฉริยก. 2525. การศึกษาหนอนพยาธิในทางเดินอาหารของไก่พื้นเมืองที่อ่าเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิรัตน์ กองวัฒนาณัท. 2535. การฝึกศึกษาการเจริญเติบโตและการพัฒนาทางการสืบพันธุ์ของไก่พื้นเมืองเบรียวนเทียนกับไก่พื้นเมืองพันธุ์บางพันธุ์. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิทักษ์ นามแดง. 2534. ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการตายของไก่พื้นเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญสวัสดิ์ มายะเวส. 2528. ระดับโปรดีนที่เหมาะสมในการเลี้ยงไก่ลูกผสม ระหว่างไก่พื้นเมืองกับໂรต์ไอร์แลนด์เรต. วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มนติกา บุญมีรอด. 2533. ผลของการให้อาหารที่มีระดับโปรดีนต่ำแก่ไก่ลูกผสม พื้นเมืองไทรหัวนนือต่า ในช่วงอายุ 0–12 สัปดาห์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาบาลี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ราชรัตน์ แขวงโรภา. 2532. การใช้ความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตไก่พื้นเมือง ของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริลักษณ์ พรลุบศิริ. 2530. การศึกษาลักษณะบางประการของไก่เนื้อตัวและลูก ผสมเกี่ยวกับการเจริญเติบโตคุณค่าทางอาหารและลักษณะของเม็ดสีเมลานิน. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาฟisiology มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สมนึก วิฤทธิพงศ์ถาวร. 2537. ความต้องการเมทไธโอนีนในไก่ลูกผสมพื้นเมือง
สุวรรณ 6 ระยะ 0-6 สัปดาห์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตร์
บัณฑิต สาขาวัฒนาสส. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สรพิชัย บุญเหลือ. 2532. การศึกษาวิธีการจัดการและระดับโปรดีนในอาหาร
เพื่อเพิ่มผลผลิตไก่พื้นเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตร์
บัณฑิต สาขาวัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณีพงศ์ ทุมแสง. 2531. ผลของระดับโปรดีนและสภาพการติดพยาธิภายใน
ที่มีผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันต่อการให้วัคซีนนิวคลัสเซิลในไก่พื้นเมือง.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตร์ บัณฑิต สาขาวัฒนาศาสตร์ มหา
วิทยาลัยขอนแก่น.
- อาวุธ วนิชาติ. 2522. การศึกษาเกี่ยวกับการผลิตสัตว์กระเพาะเดี่ยวในหมู่บ้าน
อ่าเภอกำแพงแสง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตร์ บัณฑิต สาขาว
ัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ໂອສົກ นาຄสกุล. 2535. ผลของโปรดีนและเมทไธโอนีนในสูตรอาหารต่อ
สมรรถนะการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองลูกผสม. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทวิทยาศาสตร์ บัณฑิต สาขาวัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

2. รายงานการวิจัย

- กองปลูกสัตว์สัมพันธ์. ม.บ.บ. การเลี้ยงและการควบคุมโรคไก่พื้นเมือง. กรม
ปลูกสัตว์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กนก พลารักษ์. 2518. ผลการให้อาหารคุณภาพดีต่ออัตราการเจริญเติบโตและ
อัตราการไข่ของไก่ลูกผสมพื้นเมือง. รายงานผลการวิจัย ภาควิชาสัตว
ศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กนก พลารักษ์. แวงค์ กิจพาณิชย์. สุวัฒน์ จิตต์ปราโมชัย และประลักษณ์ ประคง
คร. 2522 ก. การศึกษาหาวิธีการปรับปรุงการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในชนบท.
ใน รายงานประจำปีโครงการวิจัยการปรับปรุงและส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้น
เมืองในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กนก พลารักษ์, สุวิทย์ รีรพันธุ์วัฒน์ และเลอชาติ บุญเอก. 2522 ข. รายงานการสำรวจข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับไก่พื้นเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กนก พลารักษ์. 2528. การปรับปรุงการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในระดับหมู่บ้านของนิคมสหัสวดี. รายงานผลงานวิจัยโครงการเร่งรัดจัดที่ดินในนิคมสหัสวดี เอง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมประชาสงเคราะห์ ร่วมกับคณะกรรมการเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กาญจนานา บันเลิศธี, ชีระพล บันเลิศธี, อภิรักษ์ คิวประภากร, สมพงษ์ ฉายพุทธ, พรพรรณ เชรี สา吉ยะ และสาวiron ศิริขอรพันธุ์. 2531. การศึกษาหาระดับความต้องการโปรดีนและพลังงานสำหรับไก่พื้นเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ในรายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2.

กิตติ วงศ์พิเชฐ. 2532. ฟาร์มปลากร. แก่นเกษตร 16(1): 1-5

เกรียงไกร ใจประการ. 2526. สภาพการซื้อขายไก่พื้นเมืองในระดับท้องถิ่น. ใน รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 1.

เกรียงไกร ใจประการ, สวัสดิ์ ธรรมบดตร และวรพงษ์ สุริยันทรากอง. 2526. ปัญหาแนวทางการปรับปรุงไก่พื้นเมืองในระดับหมู่บ้าน. ใน รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 1.

เกรียงไกร ใจประการ, สวัสดิ์ ธรรมบดตร, นิยมศักดิ์ อุปถุน และวรพงษ์ สุริยันทรากอง. 2527. การศึกษาอัตราการตายและอัตราการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมือง. รายงานผลงานวิจัยสาขาสัตวศาสตร์ การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 22 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.

เกรียงไกร ใจประการ, วรพงษ์ สุริยันทรากอง, โอลิฟ นาคสกุล, พิศมัย นามแตรง และอุดร เสนากลัป. 2528. การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับอัตราการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองและอุปกรณ์สมรรถนะว่างไก่พื้นเมืองกับไวรัสไออร์แลนด์เรด. รายงานผลงานวิจัยสาขาสัตวศาสตร์ การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 23 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

กรุงเทพฯ.

เกรียงไกร โขปะการ, สาโรจน์ ค้าเจริญ, วรพงษ์ สุริยจันทรท้อง, อภิชัย ติวประภากร, คงกริช แก้สำราญ และก่อเกียรติ นิมมาลี, 2531. ผลการใช้วัสดุป้องกันโรคระบาดสามชนิดต่ออัตราการเลี้ยงรองดูของไก่พื้นเมือง ในรายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2. โครงการวิจัยระบบการทำฟาร์ม สายงานสัตวศาสตร์, 2529. รายงานการศึกษาการใช้วัสดุรวมทุกสามเดือนในไก่พื้นเมือง. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. จันทร์ธนุ สดทัยวัฒนา, 2541. กรรมการผู้จัดการตะนาวศรีไก่ไทย จำกัด นครปฐม.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล, ประภาส เนรมิตรമานสุข และวีระศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว, 2524 ก. การศึกษาความด้านทานโรคของไก่พื้นเมือง 1 ความด้านทานต่อโรคพื้นที่ไก่. ประมวลเรื่องประชุมทางวิชาการสัตวแพทย์ ครั้งที่ 8 พ. บ้านมังคลาจิตรา กรุงเทพฯ.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล, มนวนิภา กรゴวิท และพรทิพย์ ศิริวรรณ. 2524 ข. โรคของไก่พื้นเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ประมวลเรื่องประชุมทางวิชาการสัตวแพทย์ ครั้งที่ 8 พ. บ้านมังคลาจิตรา กรุงเทพฯ.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล และบัญญัติ เหล่าไพบูลย์, 2525. การศึกษาความด้านทานโรคของไก่พื้นเมือง 2 ความด้านทานต่อโรคนิวคาสเซิล. วารสารสัตวแพทย์ 3(2): 82-85.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล, วีระศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และบัญญัติ เหล่าไพบูลย์, 2525. การศึกษาความด้านทานโรคในไก่พื้นเมืองที่ให้วัสดุและไม่ให้วัสดุป้องกันโรค. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล, วีระศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และบัญญัติ เหล่าไพบูลย์, 2526. การศึกษาความด้านทานโรคของไก่พื้นเมือง 4. ความด้านทานต่อโรคฝีดาษ. ใน รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ไก่พื้นเมือง พ. สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล และพรทิพย์ ศิริวรรณ. 2528. การเบริกนเพียนการ

- สร้างภูมิคุ้มกันและความต้านทานโรคในอุตสาหกรรมที่ให้วัคซีนนิวคลัส เชิลเซฟและเอ็มพี. ประมาณเดือนปี 2528 เรื่องประชุมวิชาการทางสัตวแพทย์ ครั้งที่ 12 ณ โรงพยาบาลสัตวแพทย์กรุงเทพฯ.
- เชิดชัย วัฒนธรรมรากถุล, บัญญัติ เหล่าไพบูลย์ และรื่นฤทธิ์ บุณยะโภครະ. 2528 ก. การศึกษาการให้วัคซีนหลายชนิดพร้อมกันในไก่พื้นเมือง. วารสารสัตวแพทย์ 6(2): 76-84.
- เชิดชัย วัฒนธรรมรากถุล, บัญญัติ เหล่าไพบูลย์ และรื่นฤทธิ์ บุณยะโภครະ. 2528 ข. การศึกษาโปรแกรมวัคซีนสำหรับป้องกันโรคนิวคลัสเชิลในไก่พื้นเมือง. เวชศาสตร์สัตวแพทย์ 15(1): 3-15.
- เชิดชัย วัฒนธรรมรากถุล และบัญญัติ เหล่าไพบูลย์. 2528 ค. การสร้างภูมิคุ้มกันในไก่พื้นเมืองที่เดียงในหมู่บ้านและให้วัคซีนนิวคลัสเชิล. ประมาณเดือนปี 2528 เรื่องประชุมวิชาการทางสัตวแพทย์ ครั้งที่ 12 ณ โรงพยาบาลสัตวแพทย์กรุงเทพฯ.
- เชิดชัย วัฒนธรรมรากถุล, สาทิต ผลภาค, นาณวิภา ผลภาค และครุณี ทันสุวรรณ. 2528 จ. ผลของพืชสมุนไพรบางชนิดที่มีต่อปรสิตภายในไก่พื้นเมือง. ประมาณเดือนปี 2528 เรื่องประชุมวิชาการสัตวแพทย์ ครั้งที่ 12 ณ โรงพยาบาลสัตวแพทย์กรุงเทพฯ.
- เชิดชัย วัฒนธรรมรากถุล, สาทิต ผลภาค, บัญญัติ เหล่าไพบูลย์, นาณวิภา ผลภาค และครุณี ทันสุวรรณ. 2528 การศึกษาปรสิตของไก่พื้นเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เวชศาสตร์สัตวแพทย์ 15: 229-242.
- เชิดชัย วัฒนธรรมรากถุล. 2529. การตอบสนองในการสร้างภูมิคุ้มกันในไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมือง 50% หลังจากให้วัคซีนนิวคลัสเชิล. แก่นเกษตร 14(3): 151-155.
- เชิดชัย วัฒนธรรมรากถุล, บัญญัติ เหล่าไพบูลย์, ประยูร อุดมเสียง และสุวัฒน์ จิตต์ปราถีชัย. 2530. การปรับปรุงการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในชนบท. รายงานผลการวิจัยสาขาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เชิดชัย วัฒนธรรมรากถุล และบัญญัติ เหล่าไพบูลย์. 2531 ก. การศึกษาการผูกวัวคีนนิวคลัสเชิลเอ็มพีในไก่พื้นเมืองที่ให้เชื้อพิษนิวคลัสเชิล. แก่นเกษตร 16: 45-50.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล และบัญญัติ เหล่าไพบูลย์. 2531 ข. การศึกษาพิชสมุนไพร และยาบางชนิดสำหรับกำจัดแมดไก่พื้นเมือง. ใน รายงานการประชุม สัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล, พิเชษฐ์ เหลืองทองคำ, วรรษา สุกิจรัตนากรณ, ประภาพร ตั้งชนวนิช, ณรงค์ กิจพาณิชย์, วีระศักดิ์ วงศ์ครีแก้ว, ไพบูลย์ บูรณ์ธรรม และເສີຍ ມວງທິມະໜູນ. 2532. การควบคุมพยาธิในไก่ พื้นเมืองที่เลี้ยงในหมู่บ้านในจังหวัดหนองเก้า�. รายงานผลงานวิจัย คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล, พิเชษฐ์ เหลืองทองคำ, วรรษา สุกิจรัตนากรณ และประภาพร ตั้งชนวนิช. 2533 ก. ผลของการถ่ายพยาธิและการกำจัด พยาธิกายวนอกต่อการเจริญเติบโตและการตอบสนองในการสร้างภูมิคุ้ม กันต่อวัคซีนนิวคลัสเซิลในไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในหมู่บ้าน. รายงานผลงาน วิจัยสาขาสัตวศาสตร์ การป้องกันทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศาสตร์ครั้งที่ 28 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน กรุงเทพฯ.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล, วรรษา สุกิจรัตนากรณ, พิเชษฐ์ เเหลืองทองคำ และประภาพร ตั้งชนวนิช. 2533 ข. ประสิทธิภาพของยาถ่ายพยาธิ เวอบอลและนีบエンดาโซลต่อพยาธิกายในไก่พื้นเมือง. วารสารสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1(1): 17-22.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล, กัลยา เจริจันทร์, สมยศ ข้อสกุล, ศรียะ ดาวรักษ์กลาง และสุรุวัท ขอบจิต. 2540 ก. ประสิทธิภาพการถ่ายพยาธิของมะเกลือ ต่อพยาธิกายในไก่พื้นเมือง. บทคัดย่อการป้องกันทางวิชาการของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศาสตร์ ครั้งที่ 35 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล, ประเสริฐ วงศ์นาก, สิทธิ์โชค เอกหนักนาด และสุรพัฒน์ เลาหวนิช. 2540 ข. ผลของการสกัดพิชสมุนไพรบางชนิดในการกำจัด และเหาของไก่พื้นเมือง. บทคัดย่อการป้องกันทางวิชาการของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศาสตร์ ครั้งที่ 25 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.

เดชา สายชู, วรวิทย์ สิริพลวัฒน์, อุทัย คันໂໄຊ และอรุณี อิงคากุล. 2537. การศึกษา

ผลลัพธ์ที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงของวัตถุดิบอาหารสัตว์บางชนิดในไก่ลูกผสมโดยเดิมที่ บทคัดย่อการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 32 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.

ເກອດຕັກດີ ຄໍາເໜັງ, ພິຈູນົມັດນີ້ ແລະ ໄກສະວຸຍາ, ອຽນົມັງໝ່ ສົກສາພຣ, ສມພົງໝ່ ຈາຍພຸທ່າ, ພິທັກຍົງ ຄວິປະຢ່າ ແລະ ຈາມຣ ຕີວາວ. 2535. ການຈັດກາລືບ ກົກລູກໄກທີ່ເປັນເມືອງ. ກາວວິຊາສັດວິກາສຕ່ຽມ ຄະນະເກົຍຕະຫຼາດ ມາຮັກຍາລັບຂອນແກ່ນ.

ธนาการกรุงไทย. 2540. ລາຍງານເທຣະໂນໂລກ . 30(12).

ນພ ຊູ້ນັ້ນຢູ່ອາຮົມ, ຮານເຈັນ ນັນກມົງເຈົ້າຍູ, ສຸກາຣົນ ໂພຣິເງິນ ແລະ ມານພ ມວງ ໃຫຍ່ງ. 2526. ການຕຶກຂາພາຍາຊີ່ອງໄກທີ່ເປັນເມືອງໃນຂະບົກ. 2525. ເວັບສານ ສັດວິພາກຍົງ 12(4): 227–237.

ນພວරະດ ໄຂຍານຸກູ້ກົດຕິ, ທີພາ ບຸນຍະວິໂຈ, ຜຸມາລີ ໄທລຸງເຮົ່ອງ ແລະ ຈົ່ງວັນຍົງ ເກີນສັວສົ່ງ. 2533. ການໃຊ້ໃນດ້ວຍເຂດຈຸລູ້ເຫັນກົດແກນໃນກະດີນໃນອາຫານໄກທີ່ເປັນເມືອງລູກຄົມ. ໃນ ລາຍງານຜົດງານວິຈັບປະຈຳປີ 2533 ກອງອາຫານ ສັດວິ ກະນະປະຈຸດຕິ ກະທຽວເກະຕົກແລະ ສທກຣົດ.

ນິຍົມຕັກດີ ອຸປຸມ, ເກົ່າງໄກ ໂໂປຣກາຣ, ສມໃຈ ຄົກທ້າຍົມ, ວິມລພຣ ງິດິຕັກດີ, ບັງຍຸຮຣ ລິບິດເທົ່າໂຈນ, ຮິນຖຸດີ ບຸນຍະໄທໂຄຣ, ປິບະວິຣັນ ທັຄນຫວ ແລະ ສຸວັດນ ສມສັດຖຸກຸລ. 2526. ໂຄມາເຮັກຍືນໄກທີ່ພັນກຸ່ມເປັນເມືອງ. ວິວສາຮັກສັດວິພາກຍົງ 4(2): 92–102.

ນິຍົມຕັກດີ ອຸປຸມ, ວິມລພຣ ງິດິຕັກດີ, ເລີຄຣັກ ຄົກທິກິຈກາ, ວິມລພຣ ຈິຮະຮນວັດນ, ນິມິຕ ລິສິວິກຸລ, ຮິນຖຸດີ ບຸນຍະໄທໂຄຣ, ມານວິກາ ກຣໂກວິກ ແລະ ສມໃຈ ຄົກທ້າຍົມ. 2526. ສກວະໂຣຄສັດວິປົກທີ່ດ້ວຍພັນໄນ້ ສຳນັກງານເກະຕົກ ກາຄຕະວັນອອກເຈິຍເໜືອໄກທີ່ເປັນເມືອງ. ครັດທີ 1.

ນັບຢູ່ຢູ້ ເໜັງໄພບູລູຍ, 2525. ແນວດກາງບາງປະກາດໃນການປັບປຸງກາລືບ ໄກທີ່ເປັນເມືອງໃນສກພັນບົກ. ແກ່ນເກະຕົກ 10(6): 163–165.

ນັບຢູ່ຢູ້ ເໜັງໄພບູລູຍ, ອັມພນ ທ່ອນາດ ແລະ ກົງສູງ ແລນກວ່າສູນ. 2526. ການຕຶກຂາ ເປີຍືນເທິບຮ່ວງກາລືບ ໄກທີ່ກະທຽວ ໄກທີ່ນັບຢູ່ຢູ້ ແລະ ລູກຄົມໃນແ່ງຂອງກາ ພລິດເໜືອ. ໃນ ລາຍງານກາລືບ ປະຊາທິປະໄຕ ສັນນາການເກະຕົກ ຕະວັນອອກເຈິຍ

- เห็นใจไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 1.
บัญญัติ เหล่าไฟบูลล์, เชิดชัย รัตนเศรษฐกุล และประภาส แหนมตรามานสุข.
2529. การศึกษาสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร จังหวัดชัยภูมิ.
แก่นเกษตร 14: 195-202.
- บัญญัติ เหล่าไฟบูลล์, 2533. การศึกษาเบร็บนเทียบสมรรถนะการผลิตไข่ของ
ไก่พื้นเมืองและถูกผสม. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหา
วิทยาลัยขอนแก่น.
- ประกอบ ใจประการ. 2519. มหาราชชารีดไทย. รวมการพิมพ์. กรุงเทพฯ.
- ประชุม อินทร์ใช้ดี, อุดมศรี อินทร์ใช้ดี, รัชดาวรรณ พูนพิพัฒน์ และกัลยา
บุญญาณวัตร. 2534. อยุยและน้ำหนักที่เหมาะสมในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
ถูกผสมแบบเลี้บงปล่อยล้านกันแบบขังคอก. เรื่องย่อการประชุมทาง
วิชาการปศุสัตว์ ครั้งที่ 10 ณ โรงเรียนกาวนอินกาวน เมืองพัทบາ
จังหวัดชลบุรี.
- ประลักษณ์ ประคองศรี, วิรชัย คงจะจันทร์, นรนค์ กิจพาณิชย์, สุวัฒน์ จิตต์ปราณ
ชัย และกาน พลารักษ์. 2522. การประเมินผลโครงการปรับปรุงการเลี้ยง
ไก่พื้นเมืองในหมู่บ้าน รายงานการประชุมประจำปี 2522. โครงการวิจัย
ปรับปรุงและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกในชนบท.
- ปรัชญา ปรัชญาลักษณ์, เกelingศักดิ์ ในนangค์ และนพวรรณ ไชยานุกูลกิตติ. 2533.
ผลการใช้ไปรษณีย์ตัวต่อตัวในอาหารไก่พื้นเมือง-เขียงไก่ ในสภาพบัง
กร. ฐานวิชาการสัตว์ 7(25): 19-27.
- ปิยศักดิ์ ถุวรรณ. 2541 สถานีน้ำรุ่งพันธุ์สัตว์อุบลราชธานี. กรมปศุสัตว์.
- พงษ์ชัย ณ ล้าปาง, กนก พลารักษ์ และสุจินต์ ลิมารักษ์. การผลิตและการ
ขายไก่พื้นเมืองของเกษตรกร จังหวัดร้อยเอ็ด. โครงการวิจัยระบบการ
ฟาร์ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พงษ์ศักดิ์ ศรีรเนตรบั้ย และคณะ. 2538. การวิจัยประเมินผลโครงการหมู่บ้านปลอด
โรคไก่. กรมปศุสัตว์
- พรรณี อรุณายลิกธ์. 2537. ผลของสมุนไพรสมระหัวงมีนรัน หมายถินสต
บอร์เพ็ดพุงช้างและมะเกลือ ต่อจำนวนไข่พยาธิภายในของไก่พื้นเมือง.
บทคัดย่อ การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่

- 32 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.
พวรรณี อรุณวิสิทธิ์. 2538. การศึกษาประสิทธิภาพของสมุนไพรเมืองชัน
บอร์เพดพุงช้าง และหมากติบสตในรูปเดียว ทำจัดไว้พยาธิภายในของ
ไก่พื้นเมือง. บทคัดย่อ การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตร
ศาสตร์ ครั้งที่ 38 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.
- พิมพาพร เทราพุต, วิภา ดังนินพนธ์, ธีระวิทย์ พงษ์จันทร์, สามารถ วรินญาณนท์,
กนก ผลารักษ์ และณรงค์ กิจพาณิชย์. 2522. การศึกษาหารือเรื่องการส่งเสริม
การป้องกันโรคระบาดไก่พื้นเมืองในชนบท รายงานประจำปี 2522. โครงการ
การวิจัยการป้องปรุงและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกในชนบท มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น
- พิมพาพร เทราพุต, โสรวัณน์ สอนบุญญา, กนก ผลารักษ์, ประสิทธิ์ ศรีอุทา戎วงศ์
และเดิครักษ์ ศรีกิจการ. 2523. การศึกษาวิจัยการส่งเสริมการป้องกัน
โรคระบาดไก่พื้นเมืองในชนบท. รายงานประจำปี 2523. โครงการวิจัย
การปรับปรุงและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกในชนบทภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เยาวมาลย์ คำเจริญ. 2526. การใช้พืชอาหารสัตว์และเศษพืชเป็นอาหารไก่พื้น
เมือง. ใน รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 1.
- มติชน. 2537. ตลาดไก่พื้นเมืองกรุงเทพฯ. บริษัทมติชนจำกัด (มหาชน)
กรุงเทพฯ. 30-35.
- รัตนานา นาควัชระ, สุกaphor อิสโรไบคอม และวรรณพร ผูกเกเร. 2512. การศึกษา
เกี่ยวกับไก่พื้นเมือง. ภาควิชาสัตวบาล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กรุงเทพมหานคร.
- รัตนานา โชคติสังกาศ. 2532. การศึกษาเกี่ยวกับไก่พื้นเมืองไทย 2. การศึกษา
เปรียบเทียบการเจริญเติบโตและลักษณะทางการสืบพันธุ์ในไก่ลูกผสม
พันธุ์พื้นเมืองเล็กอ่อนพื้นเมือง ไวต์ไอร์แลนด์เรด พันธุ์แท้เล็กอ่อนและ
พันธุ์แท้ไวต์ไอร์แลนด์เรด ในสภาพการเลี้ยงขังกรง. รายงานผลการวิจัย
สาขาวิชาศาสตร์การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ครั้งที่ 27 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.

- ลิวิต สุจิมระ. 2542. บริษัทตะนานาเครื่องไฟฟ้า
วารีกย์สิริพลวัฒน์, สาชาติ สงวนพันธ์ และกระจា วิสิทธิธรรมณี. 2531. การศึกษา
การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชียงใหม่แบบโรงเรือน. ใน รายงานการประชุมสัมมนา
การเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2.
- วิจิตร สุขเพสัน. 2526. ประสิทธิภาพของยาถ่ายพยาธิปีบเปอร์ราซินชีเดรฟ่อ
พยาธิไส้เดือนในไก่. ใน รายงานการประชุมการเกษตรภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ ไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 1.
- วิจิตร สุขเพสัน, เอ็ดซับ รัตนเศรษฐกุล และเกรียงไกร ใจประการ. 2527.
ประสิทธิภาพของยาถ่ายพยาธิเบนดาไซล์ต่อพยาธิภายในไข่พื้น
เมือง. วารสารสัตวแพทย์ 5(3): 125-134.
- วิมลพร ชิดศักดิ์, นิมิต ลีศิริกุล, พุทธชาต ครีโลสก้า, นาณวิกา ผลภาก
และสมใจ ศรีหาคิม. 2531. สาเหตุการตายของไก่พื้นเมือง. ใน รายงานการประชุม
สัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2.
- วิโรจน์ วนะสิทธิชัยวัฒน์, นพวรรณ ชันชัย, สมคิด แก้วมีศรี, วีระ นรินทร์ และ^๑
เสาวคนธ์ ใจรัตน์สกิดย์. 2535. สภาพและความรุนแรงของปัญหาต่างๆ
ในการเลี้ยงไก่. ศาสنسไก่และการเกษตร 40(7): 56-66.
- วิโรจน์ ภัทรินดา, กนก ผลวัฒน์, สุจินต์ สิมาวัฒ์ และพงษ์ชานุ ณ ลำปาง.
2530. ความสัมพันธ์ของการใช้วัสดุกันระบบนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองกรณี
บ้านพื้นเมือง. เอกสารเสนอในการสัมมนาระบบการทำฟาร์ม ครั้งที่ 4.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- สมควร ปัญญาเวร และศิริพันธ์ ใจราตน์. 2539. อัตราการเจริญเติบโตของไก่ลอก
ผสมพื้นเมือง x โรค พื้นเมือง x บาร์ฯ พื้นเมือง x เชียงใหม่ 1 และพื้น
เมือง x เชียงใหม่ 2 ในสภาพการเลี้ยงในหมู่บ้าน. วารสารสัตวบาล 6(33):
51-54.
- สวัสดิ์ ธรรมบุตร และเกรียงไกร ใจประการ. 2525. อัตราการเจริญเติบโตและ
ความต้องการโปรตีนของไก่พื้นเมืองที่ถูกเลี้ยงดูในสภาพชนบท. รายงาน
ผลงานวิจัยสาขาวิชาสัตวศาสตร์ การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตร
ศาสตร์ ครั้งที่ 20 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.
สวัสดิ์ ธรรมบุตร, เกรียงไกร ใจประการ, พีไล กวิราศัย และอัมพร ป่าสนธี.

2525. อิทธิพลของโปรดีนต่ออัตราการไข่และรูปร่างลักษณะต่างๆ ของแม่ไก่พื้นเมือง. รายงานผลงานวิจัยสาขาวัสดุศาสตร์ การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 20 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.

สวัสดิ์ ธรรมบุตร, เกรียงไกร ใจประภา, สุขัน พิติสุข และชัชวาล สุวรรณสาร.

2526 ก. คุณสมบัติทางพันธุกรรมบางประการของไก่พื้นเมือง. ใน รายงานการประชุมวิชาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 1.

สวัสดิ์ ธรรมบุตร, พิกา นามแตรง, ศรีวิวัฒน์ นาคากำล, สมศรี อันพิมพ์ และ เกษตรด่านล. 2526 ข. โครงการปัจจัยไก่พื้นเมืองสืบเนื่องจากพระราชดำริ อ. กระบวนการ จ. ขอนแก่น. ใน รายงานการประชุมวิชาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 1.

สวัสดิ์ ธรรมบุตร, พิกา นามแตรง และวีระชัย โพธิราษฎร. 2531. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในระบบของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2.

สวัสดิ์ ธรรมบุตร. 2537. ตลาดไก่พื้นเมืองโอกาสและความเป็นไปได้. ใน การประชุมสัมมนา “ไก่พื้นเมือง ดาวรุ่งพรุ่งนั่น”. บริษัทมติชนจำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ. 21–29.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2539. สถิติการผลิตและการค้าปศุสัตต์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุทัศน์ ศรี, สมจิตต์ บุญสุใจ และอภิชัย รัตนราหะ. 2526. การศึกษาด้านทุนการผลิตไก่พื้นเมืองด้วยอาหารที่มีโปรดีนระดับต่ำ. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร 1(1): 3–8.

สุวน พิเชิญทร์, ประเสริฐ พิเชิญทร์ และนพวรรณ ชุมชัย. 2536. การใช้ใบมันสำปะหลังในสูตรอาหารมันเลียนสำหรับเลี้ยงไก่พื้นเมือง. สาร์ทไก่ 14(5): 50–56.

สมชาย รัตนปัญญา, กอบญา สุพรรณแก้วชัย, สุเกลินี สุกี้รีรະ, วิโรจน์ ภัทรจินดา และสมใจ ศรีหล้า. 2532. การศึกษาและดิจิตามผลการทดสอบการใช้วัสดุชีวภาพปีกในสภาพแวดล้อมหมู่บ้าน: นิคมสร้างตนเองค่าสร้อย จังหวัด

มุกดาวาหาร และนิคมสร้างดันเองสำปารา จังหวัดกาฬสินธุ์ โครงการวิจัยระบบการทำฟาร์ม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุวิทย์ รัชพันธุ์วนิช, พิทักษ์ ศรีประย่า และสมพงษ์ ฉายพุทธ. 2531. อิทธิพลของอาหารที่มีต่อส่วนประกอบของชาไก่พื้นเมือง. ใน รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2 เสาวคน์ ใจชนสอดิษฐ์, สติตย์ มั่งมีชัย, สวัสดิ์ อาทnarกร, ปรัชญา ปรัชญา-ลักษณ์ และวิรินทร์บุญภักดี. 2526. ผลของการเลี้ยงไก่กระทงพื้นเมืองที่เลี้ยงด้วยอาหารผสมและข้าวเปลือกบด. ใน รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 1.

ไสว นามคุณ, ศรีพันธุ์ ใจราชน และอ่านวย เลี้ยวราษฎร. 2541. น้ำหนักตัวและอัตราการตายของไก่พื้นเมืองในสภาพการเลี้ยงในหมู่บ้าน. บทคัดย่อ การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 36 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.

ไสว นามคุณ, ชารุพันธุ์ชินสุวรรณ และอ่านวย เลี้ยวราษฎร. 2541. การท่านนายน้ำหนักตัวไก่พื้นเมือง ที่อายุ 16 และ 20 สัปดาห์. บทคัดย่อ การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 36 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.

อภิชัย รัตนวราหะ, เพิ่มศักดิ์ ศิริวรรณ, อกล ไนเดีย และสมควร ปัญญาเวร. 2525. การศึกษาเมื่องดันของไก่ลูกผสมพื้นเมืองกับไก่พันธุ์ต่างประเทศ. รายงานประจำปี 2522-2525. งานวิจัยการปรับปรุงไก่พื้นเมืองในภาคเหนือ. สำนักงานส่งเสริมวิชาการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้.

อภิชัย รัตนวราหะ. 2531. ผลของการใช้ข้าวเปลือกบดระดับต่างๆ ในอาหารไก่พื้นเมือง. บทคัดย่อ การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 26 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.

อภิชัย รัตนวราหะ. 2531. ไก่พื้นเมืองบัญชาและแนวทางแก้ไข. ใน การประชุมสัมมนาทางวิชาการ ไก่พื้นเมือง ครั้งที่ 2. สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ท่าพระ ขอนแก่น. 153-159.

อภิชัย รัตนวราหะ. 2541. ไก่พื้นเมือง. สัตว์เศรษฐกิจระดับชาวบ้าน. สำนัก

- พิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ
- อかも สังขารานนท์ และชัยยงค์ อโ湘ากุล. 2530. การศึกษาการระบบของพยาธิ
ด้ายองไก่พื้นเมืองซึ่งได้เติบโตในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารสัตวแพทย์
8(3): 133–145.
- อかも สังขารานนท์. 2535. การปรากฎและการระบบของพยาธิภายในของ
ไก่พื้นเมืองในจังหวัดสุรินทร์. วารสารสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2(1): 13–20.
- อかも สังขารานนท์. 2534. การศึกษาการปรากฎและการระบบของพยาธิภายใน
นอกของไก่พื้นเมืองในจังหวัดหนองบุรี. วารสารสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น 1(2): 60–75.
- อ่านวย เลี้ยวยรากรุ่ล, พชรินทร์ สนธิไฟโรจน์ และศิริพันธ์ โมราตน์. 2540.
การผสมพันธุ์และการคัดเลือกไก่เนื้อพื้นเมืองสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์
มหาสารคาม 2. สมรรถภาพการผลิตไข่ของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในสถานีบำรุง
พันธุ์สัตว์. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้ง
ที่ 35 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.
- อุดมคร์ อินทร์ใช้ดี, วัชดาวรรณ พูนพิพัฒน์, ประชุม อินทร์ใช้ดี และกัลยา บุญญา-
นุวัตร. 2539. การเจริญเติบโตและคุณภาพพacha กองของไก่ลูกผสมพื้นเมือง.
บทคัดย่อการประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 34
ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ.
- Khan,A.G., 1998. Utilization of native breeds in poultry production system
in high temperature regions. Proceeding 6th Asian Pacific Poultry
Congress Japan: 30–35.
- Phitaya-Isarakul,T., 1998. Poultry production in Thailand and strategies
of poultry meat export in the 21st century. Proceedings 6th Asian
Pacific Poultry Congress Japan: 189–192.

ภาคผนวก

1. การประชุมสัมมนาไก่พื้นเมือง
2. โปรแกรมวัคซีนป้องกันโรคระบาดไก่พื้นเมือง
3. โปรแกรมวัคซีนป้องกันโรคระบาดและถ่ายพยาธิไก่พื้นเมืองในหมู่บ้าน
4. ประมาณการต้นทุนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อการส่งออก
5. สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย

การประชุมสัมมนาໄກพื้นเมือง

1. ໄກพื้นเมือง. 2526. รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 1 ส้านักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ท่าพระ ขอนแก่น.
2. ໄກพื้นเมือง. 2531. รายงานการประชุมสัมมนาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2 ส้านักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ท่าพระ ขอนแก่น.
3. สุ่ทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตໄກพื้นเมือง. 2537. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต) กรุงเทพฯ.
4. ໄกพื้นเมืองไทย-ดาวรุ่งพรุน. 2537. เทคโนโลยีชาวบ้านร่วมกับ สมาคมอนุรักษ์ໄกพื้นเมือง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาคารสำนักงาน บริษัทมติชนจำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ.
5. การอนุรักษ์ และพัฒนาໄกพื้นเมืองเพื่อเพิ่มรายได้ของคนไทย. 2540. สัมมนาทางวิชาการ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โรงแรมดิเอมเมอรัล กรุงเทพฯ.
6. ໄกพื้นเมือง: มุ่งที่น่าจะมอง. 2541. สมาคมอนุรักษ์และพัฒนา ไกพื้นเมืองไทยร่วมกับเทคโนโลยีชาวบ้าน อาคารสำนักงาน บริษัทมติชนจำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ.

ตารางผนวกที่ 1 โปรแกรมวัคซีนป้องกันโรคระบาดໄກพื้นเมือง

ครั้งที่	อายุໄก	ชนิดวัคซีน	ระยะเวลา
1	1-7 วัน	นิวคาสเซิล (F)	การทำครั้งที่ 2 เมื่อไก่อายุ 21 วัน
2	7 วัน	ฝิดาชไก	1 ปี
3	14 วัน	หลอดลมอักเสบ	3 เดือน ทำซ้ำทุกๆ 3 เดือน ห้ามให้วัคซีนนี้ พร้อมกับวัคซีนนิวคาสเซิล ควรให้วัคซีนชนิดนี้ห่างกันไม่น้อยกว่า 1 อาทิตย์
4	21 วัน	นิวคาสเซิล (F)	การทำวัคซีนนิวคาสเซิลชนิด แหงปีกอีกครั้ง เมื่อไก่อายุ 3 เดือน
5	1 เดือนขึ้นไป	อพิวาร์ตไก	3 เดือน ฉีดซ้ำ ทุก 3 เดือน
6	3-6เดือน	นิวคาสเซิล (MP)	6 เดือน

ที่มา : กองปศุสัตว์สัมพันธ์ น.ປ.ป.

ตารางผนวกที่ 2 โปรแกรมวัคซีนป้องกันโรคระบาด
และถ่ายพยาธิไก่พื้นเมืองในหมู่บ้าน

ลูกไก่ที่เกิด ในเดือน	การให้วัคซีน		การถ่ายพยาธิ	
	ฝีดาษพร้อมกับ นิวคาสเซิลเอฟ ¹	นิวคาสเซิลเอฟ พร้อมกับติวาที ²	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
ม.ค.	30 ม.ค.	30 เม.ย.	15 มี.ค.	15 เม.ย.
ก.พ.	28 ก.พ.	30 พ.ค.	15 เม.ย.	15 พ.ค.
มี.ค.	30 มี.ค.	30 ม.ย.	15 พ.ค.	15 มิ.ย.
เม.ย.	30 เม.ย.	30 ก.ค.	15 มิ.ย.	15 ก.ค.
พ.ค.	30 พ.ค.	30 ส.ค.	15 ก.ค.	15 ส.ค.
มิ.ย.	30 มิ.ย.	30 ก.ย.	15 ส.ค.	15 ก.ย.
ก.ค.	30 ก.ค.	30 ต.ค.	15 ก.ย.	15 ต.ค.
ส.ค.	30 ส.ค.	30 พ.ย.	15 ต.ค.	15 พ.ย.
ก.ย.	30 ก.ย.	30 ธ.ค.	15 พ.ย.	15 ธ.ค.
ต.ค.	30 ต.ค.	30 ม.ค.	15 ธ.ค.	15 ม.ค.
พ.ย.	30 พ.ย.	28 ก.พ.	15 ม.ค.	15 ก.พ.
ธ.ค.	30 ธ.ค.	30 มี.ค.	15 ก.พ.	15 มี.ค.

¹ อายุ 1-30 วัน

² อายุ 2-3 เดือน

ที่มา : เกรียงไกร, 2531

ประมาณการต้นทุนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อการส่งออก

- ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมือง หนัก 1.8 ก.ก./ตัว ราคาหน้าฟาร์ม

- ค่าลูกไก่	9.00 บาท
- ค่าอาหาร	44.10 บาท
- ค่าแรงงาน	1.44 บาท
- ยา-วัสดุ	1.49 บาท
- น้ำ-ไฟ	0.49 บาท
- วัสดุ-อุปกรณ์ โรงเรือน	1.08 บาท
- ค่าเสียโอกาสเงินทุน	0.90 บาท
- อื่นๆ	21.00 บาท
	รวม
	44.22 บาท/ก.ก.
- ต้นทุนการนำเข้าไก่พื้นเมือง ณ หน้าโรงงาน (บาท/ก.ก.)

- ราคากิ่วมีชีวิต ณ หน้าฟาร์ม	44.22 บาท
- ค่าขนส่งถึงโรงงาน	1.00 บาท
	รวม
	45.22 บาท
- จำนวนขายผลผลิตได้จากการขาย	10.00 บาท
(ปิก, โครง, เครื่องใน)	
* ต้นทุนไก่ตัดกระดูก	35.22 บาท
* ต้นทุนเนื้อเพื่อส่งออก (27%)	130.44 บาท
- ค่าแรงงานชำแหละ	3.50 บาท
- ค่าน้ำประปาหีบห่อ	1.26 บาท
- ค่าดำเนินการ	4.50 บาท
	รวมทุนเนื้อไก่ส่งออก
	139.70 บาท

3.	ต้นทุนค่าขนส่งไปต่างประเทศ	
	- นำหนักเนื้อไก่ 1 shipping	22,000 บาท
	- ค่าระหว่างไปญี่ปุ่น	85,000 บาท
	- Terminal Handing Charge	3,000 บาท
	- B/L	200 บาท
	- ค่ารถห้องเย็น+ประกันสินค้า	5,000 บาท
	- ค่าพิธีการ	1,200 บาท
	รวม	94,825.00 บาท
	เฉลี่ย	4.31 บาท/ก.ก.
4.	รวมต้นทุนเนื้อไก่พื้นเมืองแซ่เบ็ง ณ ประเทศไทยญี่ปุ่น	
4.1	ชนิดตอตกระดูก	
	- ค่าน้ำเนื้อไก่พื้นเมืองแซ่เบ็ง	139.70 บาท/ก.ก.
	- ค่าภาชนะ	0.81 บาท/ก.ก.
	- ค่าขนส่ง	4.31 บาท/ก.ก.
	รวมต้นทุนส่งออก	144.81 บาท/ก.ก.
	หรือ	144,810.00 บาท/ดัน
	หรือ	5,792.4 US\$
4.2	ชนิดติดกระดูก	
	- ค่าน้ำเนื้อไก่ทั้งตัว	35.22 บาท
	- ค่าบรรจุหินห่อ	9.26 บาท
	- ค่าขนส่ง	4.31 บาท
	ค่าภาชนะ	0.18 บาท
	รวม	48.97 บาท/ก.ก.
	หรือ	48,970.00 บาท/ดัน
	หรือ	1,958.8 US\$

ที่มา : สวัสดี, 25

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

กองทุนสนับสนุนการวิจัย จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติของทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย และการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยให้กับว่างขาวอย่างชัดเจน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีเป้าหมายงานราชการในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี แต่มีระบบการกำกับดูแลและตรวจสอบที่ต่างไปจากส่วนราชการทั่วไป กล่าวคือ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการนโยบายกองทุนสนับสนุนการวิจัย ประธานคณะกรรมการคนปัจจุบัน คือ ศ.นพ.จรัส สุวรรณเวลา และอยู่ภายใต้การตรวจสอบของคณะกรรมการติดตามประเมินผลการสนับสนุนการวิจัย ซึ่งมี ศ.ดร.อาทิตย์ อาภาภิรม เป็นประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการหันส่องชุดเดิมตั้งต่อไปโดยคณะรัฐมนตรี

สกว. มีความมุ่งมั่นที่จะใช้ "การวิจัย" เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การยกระดับชีวิตร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการทำงานที่สร้าง "กระบวนการ" ให้ภาคีต่างๆ ทั้งนักวิจัยและผู้ใช้ผลจากการวิจัยซึ่งได้แก่ หน่วยงานรัฐ ธุรกิจเอกชน ประชาชน ชุมชน สื่อมวลชน เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะ "ภาคีแห่งการสร้างสรรค์ ทางปัญญา"

นอกจากการสนับสนุนทุนวิจัยแล้ว สกว. ยังให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณค่าสูงในทางวิชาการ โดยการจัดพิมพ์เป็นหนังสือ เจดานารมณ์ของสกว. คือ การทำให้เกิดการนำความรู้ที่มีคุณค่าสู่สาธารณะในวงกว้าง มีเชิงการ

หารายได้จากการขายหนังสือ เนื่องจาก สก. ดำเนินว่าหนังสือประเภทนี้มักไม่อุปนิสัยในความสนใจของล้านกพิมพ์ส่วนใหญ่ ดังนั้น หากปราศจากการสนับสนุนแล้ว หนังสือความรู้ดีๆ คงจะไปสู่ตลาดได้ยาก หนังสือที่ทำนักเรียนอุปนิสัยในมือนี้ เป็นผลงานหนึ่งที่ สก. ให้การสนับสนุนจัดพิมพ์เพื่อช่วยจารโรงสังคมไทยให้มีความเข้มแข็ง ทางปัญญา ให้สามารถแก้ไขความรู้ ความเข้าใจ และสร้างวัฒนธรรมการใช้ความรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาของประเทศ

